№ 28 | Należytość pocztowa opłacona ryczałtem. • עלפטער יאָהרגאַנג. • פּרייז 20 גראָשען. • „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

Bibljoteka Jagellońska
Kraków
Św. Anny 19

טשענסטאָכאָווער צייטונג

אַנאָנסען-פּרייז פאַר א מילימעטער-שורה:
[illegible]

ערשיינט יעדען פרייטאג.
רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:
ערשטע אַלעע 6. — טעלעפאָן 201.

אַבאָנעמענט-פּרייז: א נומער 20 גראָשען.
[illegible]
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.
[illegible]

Piątek, d. 8 lipca 1932. | ליכט-צינדען 7.43 | פרייטאג, פ' קרח ד תמוז תרצ"ב.

SPÓŁDZIELCZY
BANK HANDLOWO-PRZEMYSŁOWY
(dawniej: Spółdzielczy Bank Handlowy)
z ograniczoną odpowiedzialnością
w CZĘSTOCHOWIE, NOWY RYNEK № 4. :-: Telefon № 3-70.

פּרעפערענטליכט פאָלגענדע אינקאַסאָ-טאַריפען פאַר וועקסלען אָהן אונטערשיעד פון דער סומע:

Zł. 0,50—			Zł. 1—			Zł. 1,50—		
Będzin	Piotrków Tr. b.	Włocławek	Brześć n/Bug.	Myszków	Skarzysko	Biłgoraj	Kolomyja	Nowy Sącz
Białystok	Poznań	Zamość	Chęciny	Ostrowiec n/K.	Suchedniów	Borysław	Leszno	Ostrów Pozn.
Bielsko	Przemyśl	Zawiercie	Chmielnik	Olkusz	Tarnopol	Brody	Lublin	Ostrów Maz.
Dąbrowa Górn.	Radom	Żarki	Jasło	Opoczno	TarnowskieGóry	Brzeziny k/Łodzi	Łomża	Pińsk
Jarosław	Równe		Jędrzejów	Pabjanice	Wieluń	Bydgoszcz	Łowicz	Płock
Kalisz	Rzeszów		Końskie	Praszka	Włoszczowa	Chełm Lub.	Łuck	Puławy
Katowice	Siedlce		Królewska Huta	Radomsko	Zduńska Wola	Drohobycz	Łuków	Sandomierz
Kielce	Sosnowiec		Krzepice	Rybnik	Żywiec	Gdańsk	Miechów	Sanok
Kraków	Tarnów		Kłobucko	Skierniewice		Grodno	Mielec	Sieradz
Lwów	Warszawa		Lubliniec	Strzemieszyce		Grudziądz	Międzyrzec k/Łukowa	Stanisławów
Łódź	Wilno		Mysłowice	Stryj		Hrubieszów	Mława	Szydłowiec
						Inowrocław		Toruń

אָרטיגע אינקאַסעס 20 גר. פאַר א שטיק.
די באַנק ערטיילט גרעסערע אַוואַנסען אויף יעדע סומע וועקסלען.

שאַכיסטען = טורניר.

די פערוואַלטונג פון שאַכיסטען = קלוב אין טשענסטאכאוו מאַכט בעקאַנט, אז שבת, ד. 9 יולי 5 נאַכמיטאַג וועט אין זאַל פון פאַבריק „איראָן"
אַלעע קאָשטשושקי 16, ערשטער שטאָק, פאָרקומען
א סימולטאַן = שאַך = טורניר
מיט'ן אנטייל פון פוילישען מייסטער **פּאָולין פרידמאַן**
פאַר מיטגלידער פון שאַכיסטען-קלוב איינגאַנג פריי.
פאַר נישט-מיטגלידער איינגאַנג 1 זל.
די יעניגע, וואס ווילען אַנטייל נעמען אין שפּילען דאַרפען איינצאַהלען 2 זל.

מיט טיעפען צער און טרויער זענען מיר מודיע וועגען פריהצייטיגען טויט
פון מיין איינציג זוהנדעלע
ויסמאַן שטייניץ נ"ע
די לויה איז פאָרגעקומען דינסטאַג, דעם 5-טען יולי 1932 י. (א' תמוז תרצ"ב)
די אין טיעפען טרויער פערבליבענע
מוטער, זיידע, באָבע, מוהמעס, פעטער
און פאַמיליע דזיאַלאָווסקי.

צו דער עפענטליכקייט!

דעם 1 יולי האָבען די ה"ה שמעון קלין און משה סטאַשעווסקי, אויסגעפיהרט ביי מיר, זייער לאָקאַטאָר, א ליציטאַציע אויף 120 זל. וואס איז זיי געקומען פאַר וואסער, טראָץ דעם וואס איך האָב זיי די סומע געוואָלט געבען, האָבען זיי נישט געוואָלס צונעמען נאר דורכ'ן קאָמאָרניק.

אלס עדות קענען זיין דער שליח-צבור און ר' אהרן סטאָפּניצער, אויך וואס זיי מאַכען זיך געדעכט מיט א אויסגלייך-קוויטעל פון בי"ד, מוז מען דאס פריהער אַדורכלעזען, צי עס איז פון דעם יעצטיגען סכסוך און צי עס איז ערלעדיגט, קען מען זיך ערקינדיגען אין ראַבינאַט ביי די דיינים ר' יוסף קליינפלאַץ און ר' נחמן גרינפעלד.

יונתן גאָלדבערג

Z powodu śmierci nieodżałowanego
ZYGMUSIA SZTAJNICA
składają wyrazy szczerego współczucia Matce i Rodzinie.

Grynbaumowa, córka i syn.

Szefom naszym pp. WEISFELNER i MASS
wskutek śmierci OJCA Ich
b. p. FAJWLA MASSA
w KŁOBUCKU
wyrazy prawdziwego współczucia składa:

personel biurowy w Częstochowie
„ tartaku w Herbach Sl. oraz
„ składnic w Lublińcu
i Tarnowskich Górach.

גיטל פילצעוויטש
אברהם דוד זילבערשאַץ
מאורשים
זבירצ'ה | בירח תמוז תרצ"ב | צ'נסטוחוב

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער זוהן, ברידער און שוואָגער
אברהם דוד זילבערשאַץ צו זיין פערלאָבונג מיט פרל. גיטעל פילצעוויטש.
מוטער, ברידער, שוועסטער און שוועגערין.

מזל טוב צו דער תנאים פון אונזער חבר און פריינד
משה קאַכמאַן מיט פרל. העלא לעווי
זאל אייער לעבענס-וועג זיין פערבונדען מיט גליק און זעגען.
דוד קאָזאַק און לעאָן דאַנציגער.

קאָמוניקאַט.

אויף דער לעצטער פאָרגעקומענער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון אונזערע באַנק-מיטגלידער האָבען מיר אנגעוויזען אויף דער אַלגעמיינער עקאָנאָמישער קריטישער לאַגע און אויסגעדריקט די מיינונג, אַז דער ביז-יעצטיגער אינקאַסא-טאַריף איז לגמרי נישט צוגעפּאַסט צו די בעדערפנישען פון דער צייט, צוליעב וואס מ'דאַרף איהם צוזאמען מיט די איבריגע קאָאָפּעראַטיווע באַנק פעראיינהייטליכען, אום דערמיט יעדע קאָנקורענץ צו פערמיידען.

שוין א לענגערע צייט האָבען מיר אלס אונזער חוב בעטראַכט דעם אויבענדערמאנטען פאָרשלאַג אין די היגע קאָאָפּעראַטיווע בענק צו מאַכען; אונזערע בעמיהונגען זענען אָבער געבליבען אָהן ערפאָלג צוליעב סבות, וואס זענען אונז ביז-יעצט אונבעקאַנט.

די אַלג. פערזאַמלונג האט בעאויפטראַגט די פערוואַלטונג צו מאַכען אין דער קורצסטער צייט די נויטיגע שריט וועגען א פערביליגטען אינקאַסא-טאַריף, אין רעזולטאט פון וועלכען ס'איז אויסגעאַרבייט געוואָרען דער נייער טאַריף.

מיר זענען ענטגעגען געקומען דעם וואונש פון אונזערע מיטגלידער, וועלכע צאָהלען זיך ביז 140 מיט איינגעצאהלטע פאַיען איבער 16.000 זל.

Spółdzielczy
Bank Handlowo-Przemysłowy.
z ogr. odp. w Częstochowie.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פרוי פייגעלע שטייניץ ווי אויך די פאַמיליע דזיאַלאָווסקי צום גרויסען אומגליק, וואס האט זיי געטראָפען מיט'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער טהייער זוהנדעלע ויסמאַן נ"ע
זייט געטרייסט!
וו. קעלציגלאָווסקי, ז. קראַקויער, גאַמילינסקי און געברידער זוזאַווסקי.

נאטיצען.
די עליה פון מיטעלשטאנד.

מיט'ן אנקומען פון עקזעקוטיוו-מיטגליעד, אונזער גוט-בעקאנטען ה' פארבשטיין פון ארץ-ישראל קיין ווארשא, האט זיך ענטוויקעלט א שטארקע פעראינטערעסירונג בנוגע דער עליה פון מיטעלשטאנד-קלאס קיין א"י.

ה' פארבשטיין איז ווי בעוואוסט א גרויסער אנהענגער פון דער מיטעלשטאנד-עליה און ווען ער איז אריינגעטרעטען אין עקזעקוטיוו פון דער יודישער אגענץ און זיך בעזעצט אין א"י, האט ער ערקלערט אז זיין טעטיגקייט וועט ער בעיקר אנווענדען אויפ'ן געביעט פון ערמעגליכען וואס מעהר מענשען פון מיטעלשטאנד זיך צו בעזעצען אין א"י.

און איצט, וויילענדיג אין ווארשא האלט ער רעפעראטען, און עס ווערען איינגעארדנעט קאנפערענצען מיט איהם בעת ווען ער ענטוויקעלט אין א לאגישער און זאכליכער פארם מיט די נויטיגע ציפערען דעם יעצטיגען אלגעמיינעם מצב אין א"י, פון וועלכען עס ווייזט זיך ארויס, אז ער בעזיצט אויפגעצייכנטע די אלע נויטיגע ידיעות און זיינע אינפארמאציעס שטיצען זיך אויף רעאלע פאקטען, און דערביי בעסאגט ער ביי יעדער געלעגענהייט דעם גרויסען נוצען וואס די עליה פון מיטעלשטאנד וואלט געבראכט נישט בלויז פאר די עולים נאר אויך פאר'ן לאנד.

ה' פארבשטיין, וועלכער קען גוט די לאגע פון דעם אזוי-גערופענעם מיטעלשטאנד, איבערהויפט ביי אונז אין פוילען, וועלכער ווייסט אז דער דאזיגער שיכט פון דער יודישער בעפעלקערונג געהט ממש אונטער, אז זיין לאגע ווערט פון טאג צו טאג שרעקליכער און נעמט אן א קאטאסטראפאלען כאראקטער, וויל מיט אלע כוחות עפיס טהון, עפיס שאפען פאר זיי, ווייל דאס זענען דאך פארט דער רוב מנין און רוב בנין פון די יודען אין פוילען.

און עס געפונען זיך קריטיקער, איבערהויפט פון די חלוצישע ארגאניזאציעס וועלכע זענען זעלבסטפערשטענדליך געגען דער דאזיגער עליה, וועלכע האלטען, אז דאס רעכט אויף עליה האבען נאר די חלוצים, וואס האבען אדורכגעמאכט די נויטיגע הכשרה, וועלכע גיט די גאראנטיע אז זיי זענען דער ריכטיגער פראדוקטיווער עלעמענט פאר ארץ-ישראל. מען דערמאנט אויך אלס שרעקענס-בילד די איבעראיילטע פיערטע עליה פון מיטעלשטאנד, וועלכע האט געבראכט דערצו אז פיעל האבען געמוזט צוריק אויסוואנדערען פון לאנד, און דאס האט געמאכט א שלעכטען איינדרוק אויף דעם וועלט-יודענטום.

אבער דאס זענען פארוואורפען וועלכע קענען נישט גענומען ווערען אין בעטראכט. קודם כל בנוגע דער פיערטער עליה זאגט ה' פארבשטיין, אז ווי שלעכט זי זאל נישט זיין געוועזען האט זי פארט איבערגעלאזט אין א"י 45 טויזענד עולים וועלכע האבען זיך דארט גוט איינגעארדענט און זענען אונגעהויער צופרידען מיט זייער לאגע.

מיר מוזען דאך אומבעדינגט אויך געדענקען אז אזא גרויסע פאלקס-בעוועגונג מוז האבען קרבנות, און אויך די פיערטע עליה האט געהאט קרבנות. עס האט זיך געטראפען, אז מענשען זענען געלאפען קיין א"י נישט בעטראכטענדיג זיך פריהער אויב זיי זענען דער געהעריגער בוי - עלעמענט און שפעטער זענען זיי ענטוישט געווארען, איז דאס אויך נישט קיין וואונדער, און בנוגע יעצט קען אפשר דער טיילווייזער דורכפאל פון דער פיערטער עליה זיין א גוטער ביישפיל פאר דער יעצטיגער, ווייל מענשען וועלען דארט שוין נישט לויפען גלאט אין דער וועלט אריין, טראץ דעם וואס זייער לאגע דא איז אהן אויסוועג, יעדער וועט שוין יעצט פערשטעהן אז א"י איז נישט קיין ארט פון שפעקולאציעס און לייכטע פערדינסטען, נאר מען מוז שווער ארבייטען, שווער האראווען ביז מען קען מאכען א לעבען.

ה' פארבשטיין איז אין דער הינזיכט אהן ספק פולשטענדיג מאסגעבענד, און ער זאגט אז די אויסזיכטען פאר'ן מיטעלשטאנד זיך איינצוארדנען אין א"י זענען איצט גלענצענדע, און ער ברענגט א גאנצע רייהע פאקטען און ביישפילען וועלכע בעווייזען אז א דאנק דער איניציאטיוו און ענערגיע פון די אזוי - גערופענע „נאלעווקער און דזיקא-יודען" זענען אין א"י ענטשטאנען צעהנדליגער גייע אינדוסטריע-צווייגען, פון וועלכע הונדערטער מענשען האבען זיך זעהר גוט איינגעארדענט, און ער איז אין דער האפנונג אז די יעצטיגע בעוועגונג פונ'ם מיטעלשטאנד וועט בקרוב פערוואנדעלט ווערען אין א מאסען-עליה, וואס וועט זיין א ברכה פאר'ן לאנד.

זעלבסטפערשטענדליך קען דאס נישט פארקומען אהן שום קאנטראל, אבער איבערגעבען די עליה פון מיטעלשטאנד אין די הענד פון די עקזיסטירענדע פאלעסטינא-אמטען וואלט געוועזען א אונזין, און עס איז צו דעם צוועק געשאפען געווארען א ספעציעלער עליה-קאמיטעט, וועמען דער דאזיגער עלעמענט איז נאהענט צום הארצען, און ער זאל באמת אויסען זיין די טובה פון די עולים, און פון לאנד.

און ווען מיר קוקען זיך צו אין וועלכער שרעקליכער לאגע עס געפונען זיך אונזערע „סוחרים" און זאגאר די בעלי-מלאכות. ווי אזוי זיי שמאכטען אונטער דעם שווערען יאך און קענען נישט ארויסברענגען קיין חיונה פאר זייער פאמיליע, ווי אזוי זיי זענען גרייט צו טהון די שווערסטע ארבייט, און אדורכצומאכען די שווערסטע בעדינגונגען אבי זיך צו שאפען א צוקונפט. איבערהויפט אין א"י, בלייבט אונז נאר איבער צו ווינשען דעם ה' פארבשטיין ערפאלג אין זיין נוצליכער און פרוקטבארער ארבייט לטובת דער עליה פון מיטעלשטאנד.

י. פ.

די וואך.

לאזאן.

די גרויסע פאליטישע און ווירטשאפטליכע קאנפערענץ וואס קומט פאר אין לאזאן האט נעכטען געזאלט געשלאסען ווערען, ווייל דער ענגלישער פרעמיער מאקדאנאלד האט ערקלערט, אז ער מוז היינט פריה אבפאהרען קיין לאנדאן.

די אונטערהאנדלונגען זענען אין די לעצטע טעג געווען מעהר צוגענגליך. אויך די דייטשען זענען געווען אביסעל מעהר נאכגיביג, בנוגע דער סומע וואס זי דארף נאך בעצאהלען, אבער דער גרעסטער שווער-פונקט איז דאס, וואס דייטשלאנד פאדערט די רעוויזיע פון ווערסאילער שלום - טראקטאט צו וועלכען פיעל מלוכות איבערהויפט פראנקרייך קענען נישט און וועלען נישט מסכים זיין.

דעפ. גרינבוים אין ווארשא.

מיטוואך איז געקומען פון פאריז קיין ווארשא דעפ. גרינבוים, דער עהרען פרעזעס פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען, וועלכער וועט פערבלייבען אין ווארשא עטליכע טאג און וועט ארויסטרעטען מיט א גרויסען רעפעראט וועגען דער אנטיסעמיטישער כוואליע אין מערב-אייראפא און וועגען יודישען וועלט-קאנגרעס. דעפ. גרינבוים איז אויפגענומען געווארען מיט גרויס ענטוזיאזם.

„אגודת-ישראל"-צענטראלע געגען יודישען וועלט-קאנגרעס.

פון וויען ווערט מיטגעטיילט, אז די עקזעקוטיווע פון דער וועלט - ארגאניזאציע „אגודת ישראל" האט בעשלאסען נעגאטיוו צו ערלעדיגען די איינלאדונג פון יודיש - אמעריקאנישען וועלט-קאנגרעס צו בעטייליגען זיך אין די זשענעווער פאר-קאנפערענץ פאר דער פראגע פון ארגאניזירען א יודען-וועלט-קאנגרעס.

די רעוויזיאניסטען בעטייליגען זיך יא אין די קרנות-זאמלונגען.

ווי בעקאנט האט דער פארטיי-ראט פון דער רעוויזיאניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען געהאט בעשלאסען, אז די רעוויזיאניסטען זאלען נישט נעמען קיין אנטייל אין דער זאמלונג פאר'ן קרן קימת און קרן היסוד צוליעב דעם וואס זיי זענען בע'עולה'ט געווארען ביים פערטיילען די לעצטענס ערהאלטענע סערטיפיקאטען. דער דאזיגער בעשלוס האט ארויסגערופען א גרויסען שטורם, ווייל מען האט מורא געהאט אז דאס קען האבען א איינפלוס צום שאדען פון די קרנות, וועלכע זענען דער יסוד פון דעם א"י אויפבוי. די וואך איז פארגעקומען אין ווארשא א סעסיע פון רעוויזיאניסטישען פארטיי-ראט, וועלכער האט בעשלאסען צו אנולירן זייער פאריגען בעשלוס און ווייטער צו זיין טעטיג אין די זאמלונגען פאר א"י, טראץ דעם וואס זיי דריקען אויס א שארפען פראטעסט געגען דעם איצטיגען פאלעסטינא - אמט פאר דער נישט-ריכטיגער פערטיילונג פון די סערטיפיקאטען און זיי נעמען זאגאר נישט אן די פאר זיי צוגעטיילטע סערטיפיקאטען.

פראטעסט פון ווארשאווער יודענטום געגען דער יודען-העצע איז דייטשלאנד.

אין ווארשא איז פארגעקומען א גראנדיעזע פראטעסט-פערזאמלונג פון ווארשאווער יודענטום מיט'ן צוועק צו פראטעסטירען געגען דער שענדליכער יודענהעצע וואס קומט פאר אין דייטשלאנד און וועלכע האט שוין אנגענומען שרעקליכע פארמען, וואס בעדראהען דאס לעבען און פערמעגען פון די יודען בכלל און פון די פוילישע יודען אין דייטשלאנד בפרט.

צו דער פערזאמלונג זענען געקומען אויך פארשטעהער פון דער רעגירונג, פון מיניסטארען-ראט, פון אינערן און אויסערן-מיניסטעריום, אויך פארשטעהער פון דער פוילישער וויסענשאפטליכער וועלט און פראפעסארען פון די ווארשאווער הויכשולען מיט'ן געוו. פרעמיער פאניקאווסקי אין דער שפיץ.

נאכ'ן אויסהערען א רייהע רעדעס איז ביי א זעהר ערנסטער און פייערליכער שטימונג פארגעלעזען געווארען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע, וועלכע איז אונטער לעבהאפטע אפלאדיסמענטען איינשטימיג אנגענומען געווארען.

אקציע צו פערקלענערן דאס דירה-געלד.

די נויטווענדיגקייט פון פערקלענערן דאס דירה - געלד האט ארומגענומען אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. ס'ווערט אנגעוויזען, אז זינט ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען דער אבצאהל פון דירה-געלד, האט זיך די צייט פיעל פערערגערט און אויסער דעם זענען אלע ארטיקלען זינט דאמאלס פיעל ביליגער געווארען, וואס עס דארף אויך האבען א געהעריגען איינפלוס אויף דער הויך פון דירה-געלד.

די לאקאטארען - פעראיינען האבען זיך פערשטענדינט מיט אנדערע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס וועגען א געמיינזאמער אקציע, אין וועמענס ערפאלג זיי גלויבען שטארק.

(15

די ענטלאפענע.

ראמאן פון יודישען לעבען אין דייטשלאנד אין 18-טען יאהר-הונדערט.

פון י. איזאקזאהן.

(פארטזעצונג)

דאס עסען איז אדורך אין רוהיגע געמיטליכע געשפרעכען, בעת וועלכע אדאלף רייכמאן האט ארויסגעוויזען זיין פערשטענדניש פאר אלע וועלטליכע ענינים, חנה'לע ווי איהר מוטער שפרה, האבען אין דעם געשפרעך קיין אנטייל נישט גענומען. עס איז דאמאלס נישט געווען איינגעפיהרט, אז א פרומע יודישע טאכטער זאל נעמען א ווארט ווען עס שמועסען צווישען זיך מענער, אבער אדאלף האט צו איהר פון צייט צו צייט צוגעווארפען א בליק אויף וועלכען זי האט אבגעענטפערט מיט א געגענזייטיגען ווארימען בליק.

אבער פלוצים האט זיך חנה'לע אויפגעשטעלט פון איהר ארט, דאס עסען איז זאגאר נאכנישט געווען אינגאנצען פערענדיגט, און זי האט געזאגט צו דער מוטער:

איך וועל שוין מעהר נישט עסען, מאמעשי, איך געה שלאפען.

וואס איז, דו פיהלסט זיך עפיס נישט גוט?—האט די מוטער דערשראקען געפרעגט.

ס'איז גארנישט מאמעשי, נאר עס שלעפערט מיך.

דו ביזט עפיס די לעצטע צייט שטענדיג שלעפעריג אויף בייטאג געהסטו ארום ווי א פערשלאפענע – האט די מוטער געזאגט אין דער שטיל – איך האב דיך שוין פיעל מאל געוואלט וועגען דעם פרעגען.

וואס פעלט דיר איך מאמעשי? א מענש איז דאך נישט שטענדיג גלייך, טראכט נישט וועגען דעם און פרעג מיך נישט, ווארום עס איז גארנישט מיט גארנישט. אזוי האט חנה'לע געענטפערט און דערביי געזאגט א הויכען: גוטע נאכט, ווען זי האט געווארפען א זייטיגען בליק אויף רייכמאנ'ען און איז שנעל ארויס פון צימער.

יעקב משה איז די גאנצע צייט געווען פערטיעפט אין זיין געשפרעך מיט רייכמאנ'ען. דער לעצטער האט אבער נישט אראבגעלאזט קיין אויג פון חנה'לען און איהר פלוצים'דיג אוועקגעהן האט איהם געוואונדערט, און שפרה האט איהר נאכגעקוקט און דערביי ארויסגעלאזט א שווערען זיפץ...

10.

חנה'לע איז אריין אין איהר צימער, זי האט זיך ווי אנידערגעווארפען אויף דער קאזעטקע, און פון איהרע אויגען האבען אנגעהויבען רינען טרעהרען.

זי האט אליין נישט געוואוסט פארוואס זי וויינט, זי האט זיך אין ערשטען מאמענט נישט געקענט אבגעבען קיין רעכנונג פון דעם, אבער ביים הארץ האט זי אזוי געדריקט, אז זי האט געפיהלט, דאס זי מוז אביסעל אראבוויינען און דאס וועט איהר לייכטער מאכען, און מורא-האבענדיג אז די מוטער זאל נישט אריינקומען און זי טרעפען אין אזא אויפגערעגטען צושטאנד, האט זי זיך געלייגט אין בעט אריין און זיך געמאכט שלאפען טראץ דעם וואס באמת איז זי געווען ווייט פון שלאף.

עס האט טאקי נישט מעהר געדויערט ווי עטליכע מינוט ביז די מוטער איז אריינגעקומען און זי געפרעגט:

דו שלאפסט חנה'לע?

איך שלאף נאכנישט, אבער איך וויל שלאפען.

נו וועל איך דיר נישט שטערען, שלאף געזונגדטערהייד—האט די מוטער געזאגט און איז ארויס פון צימער.

ערשט איצט האט חנה'לע זיך געפיהלט פריי, זי האט איצט געקענט פונאנדערשפרייטען איהרע געדאנקען, און זי האט זיך אנגעהויבען פערטראכטען וועגען איהר לאגע, פאר איהר האט זיך נישט-ווילענדיג פארגעשטעלט איהר חתן, דער ישיבה-בחור מיט זיין ווילדען אויסזעהן און זיינע נישט-קולטורעלע בענעהמונגען, און באלד איז געקומען דאס בילד פון דעם שעהנעם אייראפעאיש- געקליידעטען יונגערמאן אדאלף רייכמאן, וועלכער זעהט נישט אויס ווי קיין יוד. ביי זיי אין פראנקפורט זעהט מען כלל נישט קיין יודישען יונגענמאן וואס זאל זיך ראזירען און טראגען אייראפעאישע קליידער, איהר חתן איז נאך גאר א יונגערמאן און ער איז שוין בעוואקסען מיט א בארד און פיאות, וואס עס מאכט נאך מיאוס'ער און אונסימפאטישער זיין אויסזעהן.

אזאלכע יונגלייט ווי רייכמאן זעהט זי צווישען דער קריסטליכער יוגענד, צווישען דער לעהרערשאפט אין דער שולע וואו זי לערנט און רייכמאן איז דאך פארט א יוד, ער רעדט יודיש אזוי ווי אלע איהרע הויז - מענשען, רעדט מיט איהר פאטער און דיסקוטירט מיט איהם וועגען יודישע ענינים וועגען תלמוד, און יודישע מנהגים, ווייזט אויס אז ער איז געלערנט און דאביי האט ער געזאלט שטודירען און ענדיגען אלס דאקטאר. דאס איז געווען עפיס אזא מאדנע ערשיינונג ביי דער יונגער, נאאיווער חנה'לען, אז דאס האט אויף איהר געמאכט א אונגעהויערען איינדרוק און זי האט זיך זיך געטראכט: ווי אומגליקליך איך בין, פארוואס האט מיין פאטער פאר מיר נישט אויסגעקליבען אזא חתן, איך וואלט דאך געווען די גליקליכסטע אויף דער וועלט.

מיט אזאלכע טרויעריגע געדאנקען איז זי ענדליך איינגעשלאפען און זיך אנגעזעטיגט מיט פערשידענע חלומות, וואס האבען זיך צוזאמענגעשטעלט פון איהר פאנטאזיע.

אויך אדאלף רייכמאן איז די גאנצע נאכט נישט געשלאפען. דאס וואונדערשעהנע פריילין האט אויף איהם געמאכט א אונגעהויערען איינדרוק, ער האט נישט געוואוסט אויב זי איז שוין פערלאבט און האט א חתן, און וואס איהר חתן איז, דאס האט איהם זאגאר זעהר שטארק פעראינטערעסירט, אבער אין ערשטען טאג פון זיין קומען האט ער נאכנישט געהאט די געלעגענהייט וועגען דעם זיך צו דערוויסען. ער האט ביים מיטאג געזעהן די פאנאטיש-רעליגיעזע בעציהונג, וואס הערשט ביי יעקב משה'ן אין הויז, ווי אזוי ער בעציהט זיך צו דער פרוי, איבערהויפט צו דער איינציגער טאכטער, וועלכע זענען ווי די שקלאפען אונטערווארפען זיינע קאפריזען, בפרט ווען עס האנדעלט זיך וועגען רעליגיעזע מנהגים אדער סתם אנשויאונגען, און דאס האט איהם, דעם אינטעליגענטען יונגערמאן, פשוט פערדראסען, און ער האט בעשלאסען אנצווענדען אלע מעגליכע מיטלען זיך צו בעקענען מיט חנה'לען און מיט איהר צו רעדען, עפיס האט זיך איהם אויסגעדאכטען אז זי איז טרויריג, אז איהרע שעהנע אויגען זענען ווי פערוואלקענט, מוז ער דאס גענוי וויסען, ער מוז פאר יעדען פרייז מיט איהר רעדען, און דאס מוז געשעהן באלד, ווארום די מעסע ענדיגט זיך אין 5 טעג ארום און ער וועט מוזען אבפאהרען פון פראנקפורט.

אויך שפרה חנה'לעס מוטער האט געהאט א אונרוהיגע נאכט, און זי האט נישט געקאנט שלאפען, זי מיט איהר מוטער-הארץ האט געפיהלט וואס אין הארץ פון איהר איינציגער טאכטער קומט פאר. זי האט גאנץ גוט געוואוסט, אז חנה'לע איז פון איהר חתן נישט צופרידען און טראץ דעם וואס שפרה איז געווען א זעהר פרומע גאטספארכטיגע פרוי, האט זי טיעף אין הארצען געפיהלט אז איהר טאכטער איז נישט אינגאנצען אומגערעכט מיט דעם וואס דער חתן מיט זיין בטלנות מאכט אויף איהר א שלעכטען איינדרוק, אבער זי האט זיך בעמיהט וועגען דעם נישט צו טראכטען, און יעצט זעהענדיג דעם יונגען אדאלף רייכמאן האט זי געקענט אויסגעצייכנט פערשטעהן וואסערע איינדרוק ער האט געמאכט אויף איהר טאכטער, זי האט זעהר חרטה געהאט אויף דעם וואס זי האט רייכמאנ'ען איינגעלאדען צו פערבלייבען ביי זיי אין הויז די גאנצע צייט פון זיין וויילען אין פראנקפורט, אבער ס'איז שוין געווען א פערפאלענע זאך און בעזונדער איז זי זיכער געווען אז חנה'לען וועט נישט אויסקומען צו רעדען מיט רייכמאנ'ען און ער וועט אויך נישט וואגען צו שליסען מיט איהר קענטשאפט.

און כדי צו פערפעסטיגען איהר מיינונג, האט זי בעשלאסען ביי דער ערשטער געלעגענהייט צו זאגען רייכמאנ'ען אז חנה'לע איז שוין א כלה.

יא, דאס איז זעהר גלייך – האט שפרה ביי זיך בעשלאסען – היינט צום פריהשטיק וועט יעקב משה שוין נעוויס זיין אוועקגעגאנגען אויף דער מעסע, חנה'לע וועט נאך שלאפען, איך נועל זיך בעמיהען צו רעדען מיט'ן גאסט און איהם ערקלערען אז חנה'לע האט א חתן, איינעם פון די בעסטע תלמידים פון דער היגער גרויסער ישיבה.

חנה'לע איז ווירקליך געשלאפען לענגער ווי יעדען טאג און מעגליך האט זי זיך טאקי נישט געוואלט טרעפען מיט דעם יונגען רייכמאן און זי איז נישט ארויס פון איהר צימער, אזוי אז שפרה האט אליין געגעסען פריהשטיק מיט אדאלף רייכמאן.

(פארטז. קומט).

אינטערנאציאנאלע ווירטשאפטס-בלאקען.

דאס ווירטשאפטליכע לעבען פון דער וועלט ווערט וואס ווייטער אלץ שמעלער. די פאליטיק, וועלכע האט געזאלט אונטערהאלטען דאס ווירטשאפטליכע לעבען, איז אינגאנצען צושטערט געווארען אין די צייטען, וועלכע זענען בעהערשט פון די נאציאנאליסטיש-פראטעקציאניסטישע אינסטינקטען פון די מאסען, האט די פאליטיק פון א פרייען האנדעל זיך געמוזט צוזאמענברעכען. ווען מיר קוקען זיך צו צו דער ביז-איצטיגער פאליטיק פון זעלבסט-אויסהאלטונג, צו די אימפארט-קאנטיגענטען, צו די קאמבינאציעס, וועלכע דארפען רעגלאמענטירען דעם אימפארט צוזאמען מיט דער רעגלאמענטירונג פון די דעוויזען — בעקומען מיר דעם איינדרוק, אז די לענדער האבען צווישען זיך אבגעמאכט נאר ארויסצופיהרען און קיין זאך נישט אריינצופיהרען.

וואס ווייניגער עס קענען אויפטהון די מלוכה-מענער, וועלכע עס איז פערהאן אלץ ווייניגער און וואס מעהרער עס איז פערהאן פאליטיקער און אפארטוניסטען — אלץ מעהרער בעמיהען זיי זיך צו בעווייזען, אז זיי מיינען אויפריכטיג מיט זייערע בעשיידענע פלענער, אזוי האט מען מיט 2 יאהר צוריק געזוכט א הילף אין דעם פראיעקט פון א פאן-אייראפא, אגשטאט צו ציהען די געהעריגע קאנסעקווענצען פון דער פערגליווערטקייט פון אינטערנאציאנאלען האנדעל און איבעררייסען די פאליטיק פון הויכע צאל-בארייערעס. דער פערעפענטליכטער מיט איניגע חדשים צוריק פלאן וועגען א צאל-אוניע צווישען דייטשלאנד און עסטרייך האט דערפיהרט צו א פערשארפונג פון די פאליטישע בעציהונגען און צו א פערטיפונג פון דעם ווירטשאפטליכען קריזיס. די צומישונג, וועלכע עס האט ארויסגערופען די דייטש-עסטרייכישע צאל-אוניע, האט גורם געווען דערצו, אז דער פלאן וועגען פאן-אייראפא זאל אויף א געוויסע צייט פערזינקען און פערראסט ווערען.

דער פלאן פון דער דונאי-אוניע, וועלכער איז סארטירט געווארען דורך דער פריהערדיגער פראנצויזישער רעגירונג, האט אנגעטראפען אויף א גאנצע רייה בעווארענישען און ער האט נישט געקענט דערפיהרען צו ממשות'דיגע רעזולטאטען. דער גרעסטער אומגליק פון די יעצטיגע צייטען איז דער אומצוטרוי. קוים ווערט א געוויסע רעגירונג ארויסטרעטען מיט א פלאן פון אנ'אלגעמיינעם כאראקטער, דאן ענטשטעהען שוין פערשידענע חשדים און ספקות און שוין הויבט מען אן צו פרעגען וועלכע פאליטישע ציילען בעהאלטען זיך הינטער דעם פלאן און אין וואס איז מען מיט איהם אויסען. די מורא, ספיקות און פערדאכטען פערמעהרען זיך שטארק. די לעצטע צייטען ווערט ערגער עס איז, וואס מעהר עס וואקסט די נויט, אלץ שווערער איז צו געפונען א בשותפות'דיגע שפראך פאר אנ'אינטערנאציאנאלער פערשטענדיגונג.

דער רעזולטאט פון דער דאזיגער פאליטיק איז דער וואקסענדער צאל-פראטעקציאניזם. דאס שליסען די לענדער פאר פרעמדע פראדוקציע, ווי אויך די פערשטארקונג פון די געגענזאצען צווישען די לענדער.

מען האט פערלוירען דעם צוטרוי צו די אינטערנאציאנאלע קאנפערענצען, מען זוכט שוין איצט אויף אנ'ענגערער פלאך אנ'אויסגאנג פון דעם שווערען ווירטשאפטליכען כאאס, וועלכער רופט ארויס א נאך גרעסערען פאליטישען כאאס.

עס שיקען ארויס די לענדער זייערע פארשטעהער אויף די אינטערנאציאנאלע קאנפערענצען, כדי צו שאפען א ווירטשאפטליכע דערנעהנטערונג און מעגליך צו מאכען דעם האנדעלס-אויסטויש. און אזוי האבען נאך לאנגע צוגרייטונגען נאר 3 מלוכות בעשלאסען צו בעזייטיגען צווישען זיך די צאל-באריערעס, וועלכע האבען רואינירט זייער נאציאנאלע ווירטשאפט. בעלגיען, לוקסענבורג און האלאנד האבען געשלאסען צווישען זיך אנ'אבמאך, אז זיי וועלען נישט מעהר איינפיהרען קיין שום גרעניץ-צאלען, קיין שום אימפארט-בעגרעניצונגען פאר זייערע פראדוקטען און אז די ביז-יעצטיגע צאל-טאריפען וועלען יעהרליך פערקלענערט ווערען אויף 10 פראצ. ביז זיי וועלען דערגרייכען די בעשטימטע גרעניץ.

דאס איז א רעגיאנאלער אבמאך. דער דאזיגער אבמאך צווישען די דערמאנטע לענדער איז מעגליך געווען צוליעב דעם, וואס זיי אלע האבען אמלענגסטען אויסגעהאלטען ביי דער ליבעראלער פאליטיק און זיי האבען זיך אמווייניגסטען אנגאזשירט אויף'ן געביעט פון ווירטשאפטליכען פראטעקציאניזם.

די דריי לענדער זענען מסכים צוצולאזען צו דער קאנוועניע נאך אנדערע לענדער, וועלכע וועלען מסכים זיין אנצונעמען די דורך זיי איינגעשטעלטע דריי פרינציפען. דאס, וואס די דאזיגע דריי לענדער האבען בעשלאסען בעדייט אנ'אנהויב פון א ווירטשאפטליכען בלאק. עס איז שווער פאראויסצוזאגען, צי אויך אנדערע וועלען צוטרעטען צום בלאק. עס איז מעגליך, אז געוויסע לענדער וועלען מסכים זיין צוצושטעהען צו דעם בעלגיש-האלענדישען ווירטשאפטליכען בלאק. ערשט נאך צווישען-אימפעריאלער קאנפערענץ אין אטאווא, וועלכע ווערט צונויפגערופען דורך דער ענגלישער רעגירונג. דער בלאק פון ענגלישען אימפעריום וועט האבען א גרויסען איינפלוס אויף דער פאליטיק פון אנדערע מלוכות און וועט צווינגען נישט איינע פון זיי צו א נייער אריענטאציע.

אזוי ווי דער ניי-ענטשטאנענער בעלגיש-האלענדישער בלאק איז נישט קיין בלאק פון די גרויסע מלוכות, רופט ער דעריבער נישט ארויס קיין מורא און פערדאכט מצד אנדערע מלוכות.

אבער דער פראיעקט גופא פון שאפען א ווירטשאפטליכען בלאק בעווייזט אז געוויסע לענדער האבען בעשלאסען א סוף צו מאכען צו דעם צושטאנד פון ווירטשאפטליכער איזאלאציע און צוטרעטען צו קאנסאלידירען די ווירטשאפטליכע בעציהונגען נישט אונטער'ן דרוק פון פרעמדע און נישט פון שטאנדפונקט פון בעקומען קרעדיטען, נאר צוליעב דער ווירטשאפטליכער נויטווענדיגקייט פון זייערע פעלקער צי דער דאזיגער בלאק וועט גינסטיג ווירקען אויך אויף אנדערע לענדער, וועט בעווייזען די נאהנטסטע צוקונפט.

דר. פ. ראטענשטרייך

יודען האבען זיך פערנומען אויף היטלער'ן.

אונזיניגע פלוידערייען פון נאוואטשינסקין אין „גאזעטא ווארשאווסקא".

פאר אדאלף נאוואטשינסקי איז אלץ א סחורה צו שרייבען וועגען און געגען יודען. אזא געלעגענהייט האט ער אויך געפונען אין א קליינער ידיעה און וועגען דעם אנגעשריבען א יודען אפהאנדלונג אויף א גאנצער זייט אין „גאזעטא ווארשאווסקא".

ס'האנדעלט זיך וועגען דעם, אז אין דער ענגלישער פרעסע האט זיך בעוויזען א נאטיץ:

„בערנארד שאו האט ארויסגעשיקט א בריף צו היטלער'ן אין וועלכען ער בעט דעם אנפיהרער פון די נאציאנאל-סאציאליסטען וועגען ערלויבען איהם צו בעזוכען אין בערלין, ווייל שאו וויל שרייבען א נייע פיעסע, אין וועלכען דער הויפט-העלד זאל זיין אדאלף היטלער".

נאוואטשינסקי איז צוליעב דער דאזיגער נאטיץ אריינגעפאלען אין א שרעקליכען פעס.

ס'טייטש, שרייבט ער, די גאנצע וועלט האט זיך גענומען צו שרייבען און צו רעדען וועגען היטלער'ן, מען בעשמוצט איהם, מ'זידעלט איהם, מ'האלט איהם פאר א קליין מענשעל, ס'זענען מאביליזירט געווארען אלע שרייבענדע אויף דער גאנצער וועלט, אז זיי זאלען איהם דערשלאגען לעבעדיגערהייט, אז זיי זאלען איהם בראטען אויף'ן פייער, אז זיי זאלען פון איהם די הויט שינדען.

לויט נאוואטשינסקי האט די דאזיגע מאביליזאציע אדורכגעפיהרט די „אנאנימע מלוכה" די יודען, וועלכע האבען דערפיהלט די געפאהר, וואס קומט אויף זיי מצד היטלער'ן.

באלד נאכדעם, שרייבט ווייטער נאוואטשינסקי, ווי די נאציאנאל-סאציאליסטען האבען פערעפענטליכט זייער פראגראם, וואס זיי ווילען מאכען מיט די יודען, ווען זיי וועלען קומען צו מאכט, האבען זיי זיך אויף היטלער'ן געווארפען ווי הונד אויף א בעטלער אין אנ'ענגער גאס. קיין דייטשלאנד זענען ארויסגעשיקט געווארען אלע טשעמפיאנען פון רעפארטאזש, אז אויף היטלער'ן זאל נישט בלייבען קיין איין טרוקענער פאדים. מ'האט איהם בעשפיגען און בעווארפען מיט שמוץ און שטיינער, געמאכט איהם פאר א ממזר, א דעזערטיר, א קרעטין, א אידיאט, א קלעפטאמאן, א פעדענאסט און... אפילו א יוד פון דער מוהמעס אדער באבעס צד. וועגען דעם דאזיגען „המן" האבען געשריבען אלע יודען, סאקאלאוו, עמיל לודוויג, אלדאנאוו, זאורווין, איינשטיין, אלע ענגלישע און אמעריקאנישע רעפארטערען, און אלע האבען איהם פארגעשטעלט פאר א פערזועהניש און אידיאט.

און נאוואטשינסקי בעקלאגט, נעביך, דעם גורל פון דעם „גרויסען" מענשען היטלער, וועלכער איז געווארען א קרבן פון אלע יודען אין דער גאנצער וועלט, און, לויט זיין מיינונג, האבען די יודען קודם-כל געוואלט בעשמוצען היטלער'ן פאר די פאלאקען, און איינשמועסען, אז היטלער וויל עפעס רעווידירען די פוילישע גרעניצען, אז ער איז א שונא פון די פאלאקען און טראגט זיך ארום מיט בייזע כוונות בנוגע פוילען. דאס האבען די יודען אלץ געטהון דערפאר, ווייל זיי האבען זיך געוואלט פערשאפען פערבינדעטע אין קאמף געגען דעם, וועלכער האט זיך אויסגעארבייט אנ'אייגענעם און לאגישען קאמף געגען די יודען.

און אויף דעם ארט טרעט נאוואטשינסקי ארויס אלס היטלער'ס פערטיידיגער און וויל בעווייזען, אז היטלער איז בכלל נישט קיין פיינד פון די פאליאקען און האט גארנישט אין זינען עפיס שלעכטס צו טהון פוילען אין ענין פון איהרע גרעניצען. דאס אלץ האבען נאר אויסגעטראכט די יודען, כדי אוועקצושטעלען די גרויסע „פיגור" היטלער אין ערגסטען ליכט און אויפ'ן שמוציגסטען אופן. און א סימן דערצו זאגט נאך נאוואטשינסקי די מיינונג פון א ליבעראלען דעפוטאט אין ענגלישען פארלאמענט. דער דאזיגער דעפוטאט האט געזאלט זאגען:

„איך האלט נישט, אז דער היטלעריזם זאל שאפען א דירעקטע געפאהר פאר פוילען. די דאזיגע בעוועגונג קאנצענטרירט איצט אלע איהרע כחות אויף נישט צאהלען די ענטשעדיגונגס-סומען. איך האלט אבער, אז דאס ערגסטע, וואס קען זיין איז דאס, אז עס וועט נישט קומען צו קיין ענדערונג פון די גרעניצען, נאר צו א רעארגאניזאציע פון די פויליש-דייטשע גרעניצען אין שלעזיען".

און פיהרענדיג ווייטער די דאזיגע ליניע, קומט נאוואטשינסקי צום אויספיהר, אז אויך איצט האבען די יודען בעשטעלט דעם גרעסטען ענגלישען שריפטשטעלער בערנארד שאו, אז ער זאל פאהרען קיין בערלין, רעדען מיט אדאלף היטלער און דאן אנשרייבען א פיעסע, וועלכע וועט ווידער בעשמוצען און בעשפייען די גרויסע היטלערישע פיגור.

קאמענטארען צו אזעלכע שטותים זענען איבעריג.

וואס געהערט, וואס געזעהן.

וואקאציעס

אזוי ווערט אנגערופען די צייט, ווען די קינדער ווערען בעפרייט אויף א געוויסע צייט פון די שולען און זענען אינגאנצען פריי.

אבער איידער זיי בעקומען די מעגליכקייט ארויסצווארפען פון זיך דעם שול-עול, האבען זיי אדורכצומאכען א זעהר שווער פעקיל, זיי מוזען אויסהאלטען די עקזאמענס און עס ווערט בעשטימט זייער גורל, אדער זיי געהן אריבער אין א העכערער קלאס, אדער ווען זיי פאלען אדורך, פערבלייבען זיי אין דער זעלבער קלאס.

שפיעלען זיך אב טראגעדיעס, וואס ענדיגען זיך טיילמאל מיט קאטאסטראפעס.

לעזען מיר טאקי אין דער כראניק, ווי שילער האבען זיך געוואלט אדער האבען זיך א מעשה אנגעטהון, דא האבען די שילער געשלאגען א לעהרער, געשפיגען אין פנים אריין די פיהרער פון די שולען, דארט איז איין שילער פאר צרות משוגע געווארען און נאך אזעלכע ענהליכע צרות.

לגולם איז דאך דאס אנ'אבסורד, אויב די שילער וואלטען א גאנץ יאהר זיך ווייניגער אבגעגעבען מיט זייערע ארגאניזאציעס, וואס ווערען אין די שולען געגרינדעט און וואלטען זיך נישט פערנומען מיט אנדערע נארישקייטען, וואלט דאך נישט געקימען צו די אלע-אונזיניגע טראגעדיעס. וואס ווילען אייגענטליך די שילער? אז די גאנצע חכמה זאל זיי אריין אין קאפ? מען מוז ארבייטען קינדערלעך. תורה, בילדונג איז נישט קיין פראגראם פון א פאליטישער פארטיי, אין וועלכער איהר שפילט זיך, דאס מוז מען לערנען. מען מוז דעם קאפ, דעם שכל אנשטרענגען און אויב איהר וואלט א גאנץ יאהר געטראכט וועגען דעם, וואלט איהר בעת די עקזאמענס נישט געדארפט האבען צו קיינעם קיין פרעטענציעס.

וואקאציעס. זאל מען היינט שוין נישט רעדען דערפון, די שולען זענען פערמאכט, יעדער שילער האט שוין זיין צענזור בעקומען און יעצט האט ער וואקאציעס.

זאמעלט כחות, בעמיהט זיך, אז אין דעם קינפטיגען שול-יאהר זאלט איהר נישט דארפען האבען קיין עגמת-נפש פון דעם, וואס איהר וועט בעקומען שלעכטע צייגנישען, זאפט אין זיך איין די לעהרע, כ'לעבען, אייערע עלטערן קאסט עס גענוג בלוט און געלד, איהר מעגט זיי דערפאר אבדאנקען.

איהר האט גאנצע צוויי חדשים צייט זיך וועגען דעם צו פערטראכטען, אין דער צייט פון וואקאציעס.

עס איז געווען הערליך.

איך האב א סך טענות צו די פאווושעכנע שולען, אבער טראץ אלעם מוז מען זיי אנערקענען, אז די פאווושעכנע שולען (איך רעד וועגען די יודישע) זענען אין בעצוג צו דיסציפלין און איבערהויפט אין דער הינזיכט פון ערציהען די קינדער באמת מוסטערהאפט.

עס זענען פארגעקומען פייערונגען בעת'ן צוטיילען די צענזורעס, וויפיעל פייערליכקייט, וויפיעל, אויב מען קען זיך אויסדריקען, וויפיעל רוח הקודש האט געהערשט דאמאלס אין דער שולע, אזוי ווי די שכינה וואלט גערוהט סיי אויף די קינדער און סיי אויף די לעהרער ווי אויך אויף אלע אנוועזענדע. עפיס א הייליגע שטילקייט, עפיס אזוינס וואס מען קען נישט אנרופען, נאר עפיס שעהנעס, ערהאבענעס האט אלע ארומגענומען.

די קינדער, די יודישע קינדערלעך, די קינדער פון דעם עם-הספר, בעקומען זייערע דיפלאמען.

און נישט קוקענדיג דערויף, וואס א סך יודישע קינדער הונגערן היינט אין בוכשטעבליכען זין פון ווארט, האבען זיי אבער די לעהרע, די בילדונג נישט פערפושט. זיי בעקומען צענזורען און גוטע צענזורען.

עס פיהלט זיך א ווארימקייט, די נשמה ווערט איבערפולט מיט נחת און די אויגען רייסט זיך אדורך א טרעהר און קייקעלט זיך אליין נישט פיהלענדיג, אראב אויף דער ערד.

מיר קוקען אדורך די קינדער-ארבייט און דאס הארץ ווערט פערקלעמט. פון וואנען קאנען זיי דאס, וואו ליגט דער גרויסער אונבעגרייפבארער טאלענט ביי די קליינע קינדערלעך, און ענטציקונג, בעגייסטערונג אהן א שיעור כאפט ארום יעדען בעזוכער.

א יישר כח אייך, לעהרער, וועלכע איהר לערנט די קינדער און ערציהט זיי. א הארציגען דאנק אייך לייטערס פון די דריי יודישע פאווושעכנע שולען, וואס איהר פערנעמט זיך מיט אונזערע יודישע קינדער, מיט דעם צוקונפטיגען דור, וואס וועט אויסוואקסען שענער און בעסער פון אונז, מעהר רייפער און זעלבסטשטענדיגער פון זייערע עלטערן.

געבענשט זאלען זיין די קינדערלעך, זאלען זיי האבען כח אדורכצומאכען דעם שווערען דערנער-וועג און ווערען שטאלצע מענשען, גאנצע יודען און ברענגען נוצען זייער פאלק.

דאס פערענדיגען דאס שול-יאהר אין די דריי פאווושעכנע שולען איז געווען באמת הערליך.

טוב תורה עם דרך-ארץ.

און נאך אנ'אנגענעהמע שעה האב איך פערבראכט אין דער האנדווערקער-שולע בעת'ן צוטיילען די דיפלאמען פאר 33 שילער, וועלכע האבען געענדיגט די אווענד-קורסען.

33 שילער, וואס לערנען זיך א פאך, קינדער פון פאלק, וואס ארבייטען און גרייטען זיך צו בכבוד צו פערדינען זייער שטיקעל ברויט. צו דעם פאך דארפען זיי אבער האבען די נויטיגע לעהרע, כדי זיך צו פערפולקאמען אין זייער פאך. היות אבער ווי בייטאג זענען זיי פערנומען ביי דער ארבייט, לערנען זיי זיך אין די אווענד-שעה'ן.

פערגאנגענעם זונטאג איז פארגעקומען דאס פונאנדערטיילען די דיפלאמען, וואס איז משמע, אז זיי קענען אריינטרעטען לויט'ן צעכען-געזעץ אלס געזעלען.

צו דער פייערונג זענען געקומען די האנדווערקער-פארשטעהער, אויך פערטרעטער פון יק"א, די לעהרערשאפט און נאך א רייהע געזעלשאפטליכע טהוער.

אויף די בענק זיצען די 33 יונגעלייט, וועלכע געהן ערשט אריין אין לעבען, געגענאיבער זיי זיצען די דערוואקסענע, וואס קענען דאס לעבען, וועלכע האבען שוין פערזוכט דעם טעם פון לעבען (לייען: קאמף) און עס רעדען די עלטערע צו די יונגערע און ווינשען זיי ערפאלג אין זייער ווייטערדיגען לעבען און דערביי דערצעהלען די גרויסע וועגען דעם שווערען קאמף וואס דאס לעבען איז אזוינס.

קוקענדיג אויף די יונגלעך האט זיך מיר פארגעשטעלט א בילד פון דער נאהנטער פערגאנגענהייט, א בילד פון דער צייט, ווען די יודישע בעלי-מלאכות זענען געווען א נידערגעשלאגענע מאסע, אהן וויסען, אהן קולטור, אהן תורה און מיט יראת-הכבוד און מיט טעמפקייט געקוקט אויף די שעהנע מזרח-יודען מיט די גראבע בייכלעך אויף די מיוחס'דיגע בעלי-בתים

די דאזיגע יונגלעך אבער שאפען א נייע ערע, א נייע קלאס בעלי-מלאכות, וואס פעראייניגט תורה מיט דרך-ארץ, בילדונג מיט מלאכה און דאס איז די גאראנטיע אז זיי וועלען דעם יודישען פאלק ברענגען כבוד.

אין דעם דאזיגען זין האבען זיך טאקי ארויסגעזאגט כמעט אלע רעדנער אנהויבענדיג פון דיר. פשיסוסקער און ענדיגענדיג מיט'ן קהלה-פרעזעס ה' גאלדשטיין, אלע האבען דאס אונטערגעשטראכען, אז די יונגלעך זענען א אנהויב פון א נייעם שיכט ביי אונז יודען, א בעל-מלאכה, וואס וועט פעראייניגען תורה עם דרך-ארץ.

נישט אלע האבען די זכיה.

אין „טאז" טהוט זיך די לעצטע טעג חושך, די צימערען זענען בעלאגערט פון צעהנדליגער מוטערס און פאטערס, וואס ווילען, אז זייערע קינדערלעך זאלען אויך געניסען פון די זומער-קאלאניעס, וואס דער „טאז" ארדענט איין.

וואס קומט אבער ארויס, אז דער „טאז" קען נאר (און דאס אויך מיט געוואלדיגע אנשטרענגונג) פערנעמען ביז 150 קינדער אויף דער האלב-קאלאניע, אינ'ם גארטען פון ה' ראזענבערג און נאר 30 קינדער אויף דער קאלאניע אין אסטראוו, טא וואו זאלען זיי אהינטהון די איבריגע הונדערטער קינדער. לויפען טאקי די עלטערן און רייסען אב די טהירען און בעטען און וויינען, אז מען זאל זייערע קינדער (אממעהרסטען אומזיסט) אויך נעמען אויף דער קאלאניע.

זיי, די קינדערלעך, דארפען עס האבען נויטיג ווי דאס לעבען. נישט אלע

פ. בלומענקראנץ.

אין מינוטען פון חשבון-הנפש.

— 2 —

דער צוזאמענברוך אין היינטיגען פאמיליען-לעבען.

(סוף).

ווי זעהט עס אויס היינט-צו-טאג אין דער הינזיכט?

זעלבסטפערשטענדליך, אז רעדענדיג וועגען מצב פון היינטיגען פאמיליען-לעבען, איז שוין נישטא די נויטווענדיגקייט אבצושטעלען זיך בעזונדער אויפ'ן יודישען פאמיליען-לעבען, ווייל די לאגע איז כמעט אידענטיש ווי ביי דער סביבה (אויסער ביים רעליגיעזען טייל) און מיר קענען דעריבער נושט רעדען וועגען דער ספעציפישקייט פון יודען אינ'ם פרט. טראץ דעם, וואס מ'ווייזט אונז ביי יעדער געלעגענהייט, אז מיר זענען בשפל המצב און מ'בעמיהט זיך, אז מיר זאלען זיך נישט פערגעסען, האבען מיר דאך איבערגענומען דעם אייראפעאישען ארט בעציהונג צו אלע פראגען, די אייראפעאישע פארמען און ממילא די אלע פערבינדענע מיט דעם חסרונות.

און די אויסערליכע וועלט?

אין היינטיגען גרויסען כאאס, בעת וועלכען אלע ווערטהען ווערען איבערגעאנדערשט און פיעל מאל פערדרעהט און שלעכט אויסגעטייטשט; ווען אלע עקספערימענטירען און היסטארישע אמת'ן ווייזען זיך ארויס אלס פאלשע; ווען מיליאנען מענשען אין היסטארישע זוכענישען אין האלב חסר-דעה'גע נאלאפען ווארפען זיך פלוצים פון איין עקסטרעמיטעט אין דער צווייטער; אין א צייט בעת די טאג-טעגליכע און עלעמענטארסטע מענשליכע געברויכען זענען געווארען דער עיקר שבעיקרים און מיליאנען נפשות שמאכטען פון הונגער—קען בכלל ובכלל נישט זיין קיין ערנסטע און דויערהאפטע בעציהונג צו וועלכען ס'איז ענין.

מיר זענען עדים פון אויסערגעוועהנליכע געשעהענישען. דאס, וואס די מענשליכע געשיכטע פלעגט ליפערען אין משך פון הונדערטער יאהרען האבען מיר אדורכגעלעבט אין פערלויף פון 17 יאהר: וועלט-מלחמה מיט מיליאנען הרוגים; רוסישע רעוואלוציע (געגען די האראסקאפען פון פיעל ספעציאליסטען-סאציאלאגען); הישפאנישע רעוואלוציע און קירכען-אינטערצינדונגען (להיפך די היסטארישע טראדיציעס פון דאזיגען, מיט יודיש בלוט אדורכגעזאפטען, לאנד); די ירידה פון אמעריקע (געגען אונזער פעסטען גלויבען אין רייכען פעטער); די עליה פון פראנקרייך און איהר דאמינירענדע ראל (טראץ אלע לאגישע אויסרעכנונגען) און אחרון, אחרון — די לעצטע חיה'שע שווארץ-רעאקציאנערע בעוועגונג אין לאנד פון דענקער... און דיכטער!

און מאדנע! אין דער דאזיגער שטורם

* *

און דראנג-עפאכע פון כלל-לעבען, האט זיך מיט א בעזונדערער שטארקייט אין הארץ פון יחיד פער'גנב'עט די קללה, וואס איז אזוי מייסטערהאפט געשילדערט אין דער רוסישער ליטעראטור בפרט ביי גארקי'ן—די לאנגווייליגקייט. דער יחיד איז דאך נור אין די היינטיגע בעוועגונגען די רינג אין דער אלגעמיינער קייט און ווערט טראקטירט אלס אביעקט פאר'ן לאנד ווי אמאל ביי די ספארטען און רוימער.

אבער וואו איז דער יחיד מיט זיינע ספעציפישע בעגעהרען און צאנקערייען; מיט זיינע זוכענישען און ענטוישונגען, וועלכע האבען נישט קיין שייכות מיט'ן כלל? פארוואס זעהען מיר נישט, אז מאנכע אינדיווידועלע פראגען פון מענשליכען קיום זענען געווארען פראגען פון קאלעקטיוו דורך דער איגנאראנץ צו זיי?

לאנגווייליגקייט.

ס'איז אמאל געווען א תשובה אויפ'ן דאזיגען: גלויבען. די אמונה — כאטש מ'האט מיט איהר מיסגעברויכט אין קאלעקטיווען זין: אייגנעארדענט פאר איהר טובה הייליגע מלחמות און צוליעב איהר עקספאנסיע אומגעבראכט צעהנדליגער טויזענדער אונשולדיגע מענשען, האט אבער דער יחיד — אלס צענטער פון דער בריאה — געפונען א בעפרידיגונג.

בעזונדער האבען יודען געפונען אין דער אמונה די אמת'ע בעפרידיגונג, ווארום אין דעם פרט זענען זיי געשטאנען אונפערגלייכבאר העכער פון אנדערע פעלקער. מ'האט אויך געשטרעבט איבערצוצייגען אנדערע, נור נישט בכח און די גרעסטע יודישע האפנונג איז געווען ומלאה כל הארץ דעה.

ממילא ביי אזא קוק אויפ'ן לעבען איז נישט געווען קיין ארט אויף לאנגווייליגקייט. דער מענש קומט אויף דער וועלט מתקן זיין. יעדער טריט זיינער ווערט רעגולירט (אין אדם נוקף אצבעו א. ז. וו.) ער איז שטענדיג דער צענטער פון אלעם, ווארום די וועלט איז שטענדיג „חציו חייב וחציו זכאי" און ער קען מיט זיין טהאט מכריע זיין. דער מענש האט א סך צו טהון אויף דער וועלט (הזמן קצר והמלאכה מרובה), און נישט קוקענדיג אויף דעם אלעם, איז ערשט די גאנצע ארבייט און אונזער קיום דא דער אנהויב, דער פרוזדור...

דאס אלץ האט מען אבער דעם מענש אוועקגענומען. מ'האט איהם עפ"י רוב געגעבען עפיס אנדערש, אבער אהן אינערליכער איבערצייגונג בבחינת „כפה עליהם הר כגיגית" אהן אינערליכער „מהפכה".

און נאך: איינצייטיג מיט'ן אוועקנעמען אדער אוועקגעבען די אמונה דורכ'ן מענש איז ער אבער פיל ענטוויקעלטער; דער האריזאנט—ברייטער, די פערלאנגען—גרעסערע, מעהר ראפינירטער און קען זיך נישט בעפרידיגען מיט די פערשידענע, צייטווייליגע, פאר איהם ספעציעל געשאפענע פערגעסונגס-מיטלען.

און די לאנגווייליגקייט טאטשעט איהם, טרייבט און מאטערט איהם...

3.

דאס פעהלען פון רעליגיעזען באזיס און לאנגווייליגקייט פון איין זייט און די ראפינירטקייט און זוכעניש וואס אמאל נייע עמאציעס — פון דער צווייטער זייט, זענען היינט די גורמים עפ"י רוב (מיט אויסנאהמען) פון אפטע פערראטען: אפענע און בעהאלטענע, און דער עיקר פון דער אפאטיע אין דעם פאמיליען-לעבען.

ס'ווירקליך גרויליך! צוויי מענשען, וועלכע זענען זיך לגמרי גלייכגילטיג און אפט פיינדליך, זענען צוזאמען און קאנטינואירען זייער בשותפות'דיג לעבען, טראץ וואס איינער צום צווייטען האט אנ'אבשיי. אמאל האט מען דאס דאזיגע קוואליפיצירט אלס אומווירדיגקייט פון דער ערשטער מדרגה, היינט אבער טהוט מען עס בעוואוסטזיניג, ווייל די פרוי, נישט זייענדיג זעלבסטשטענדיג, מוז פשוט מסכים זיין אויף דעם ארט לעבען. (דאס איז געזאגט געווארען ביי די מעהר עטיש-ענטוויקעלטע פרויען, ווארום מאנכע שיידען זיך נישט מיט די מענער, ווייל ביים גוט סיטואירטען מאן איז בעקוועהמער צו פיהרען א דאפעלט לעבען...)

יא, דאס פאמיליען-לעבען הויבט אן צו באנקראטירען. די לאנגווייליגקייט פערגנב'עט זיך און מאכט אן וויסטעניש אין דער מענשליכער, נישט-צופ'ידענער נשמה. און מענשען ערנסט דענקענדע הויבען זיך אן פערקלערען וועגען דער דאזיגער נאך-מלחמה'דיגער ערשיינונג: מ'קלערט וועגען אורלויבען אין צוזאמענלעבען (ב. שאו), וועגען חתונות אויף 2 יאהר (פייגענבערג) חתונות געשטיצט אויף רעגיסטראציע (רוסלאנד א. ז. וו.

* *

די וועלט האט צובראכען די אלטע לוחות און נישט געשאפען ביז איצט קיין נייע. די יוגענד ווערט פערקלינעט פון פראזען און דעמאגאגיע; ווערט אויבערפלעכליך און דעמאראליזירט. די מאטעריעלע זייט פון לעבען פערנעמט דעם אויבענאן און איז דער קריטעריום פון אלע מענשליכע מעשים. דער ציניזם גראבט זיך איין ביי דער יוגענד, וועלכע הויבט אן אלעס צו בעהאנדלען פראפעסיאנעל.

אין דעם גרויסען כאאס, חסר-דעה'דיגער צומישונג האט אויך געמוזט אנהויבען וואקלען דער פונדאמענט פון מענשליכער געזעלשאפט — דאס פאמיליען-לעבען. מ'פערראט בשוגג און בייזווילליג, אדער כתם צוליעב עמאציע; מ'קאלקולירט ביי חתונה האבען ווי ביי א געשעפטליכער טראנזאקציע (אויך פרויען) און מ'דערהאלט דאס צוזאמענלעבען מיט צביעות, חניפה און ראפינירטער אויסגערעכנטקייט...

און דער אויסוועג?

וואס קענען העלפען אנגעוויזענע עצות אין א צייט, ווען אלע אונמעגליכקייטען זענען מעגליך און אלע מעגליכקייטען מאכט מען בידים פאר נישט מעגליך...

קינדערלעך וועלען אבער דערצו האבען די זכיה.

פאפולאריטעט...

מענשען האבען א טבע צו ווערען פאפולער, עס טהוט זיי א הנאה, אז מען רעדט פון זיי, אז זייער נאמען געפינט זיך אין דער צייטונג, מעג עס זיין אפילו נישט צום שבח, אבי מען רעדט פון זיי. אזוי איז שוין די טבע פון מענשען.

איך זאג דאס אקעגען דעם, וואס לעצטענס איז אין שטאדט זעהר פאפולער געווארען דער ה' סעמיאטיצקי, רעדאקטאר פון „נאוויני טשענסטאכאווסקיע", וועלכער איז אריין אין א קאנפליקט מיט דער פערוואלטונג פון עלעקטריע-אבאנענטען, האט זיך אנגעהויבען א ויכוח אין דער צייטונג, מיט בריעף, אנפאלען, סאנדעס, ביז עס איז ארויס אין דער גאס מיט אפישען, קלעפסידרעס, ענטפערס, אזוי, אז די גאנצע שטאדט רעדט דערפון.

דערווייל ווערט ה' סעמיאטיצקי פאפולער, איך ווייס נישט ווי איהר, נאר איך וואלט מוחל געווען אזא פאפולאריטעט...

באנדא-גראנדא.

מיט גרויסע קידוש-לבנה אותיות האבען זיך בעוויזען אפישען, אז עס קומט אראב קיין טשענסטאכאוו די ווארשאווער „באנדא", די קעניגין פון קאמיקער.

ס'פערשטעהט זיך, אז אזא רעקלאמע האט גענומען דעם עולם און נישט קוקענדיג דערויף, וואס עס איז היינט אזא ביטערע צייט, פונדעסטוועגען האט זיך צונויפגעקליבען א גרויסער עולם און די 4 סעאנסען זענען געווען שטארק בעזוכט.

וואס האט זיך אבער ארויסגעוויזען? די רעקלאמע איז זיך טאקי א רעקלאמע, אבער דאס שפיעלען, דאס אויספיהרען איז געווען זעהר קלאגעדיג. געוועהנליך, אויסער אונזער האנקא ארדאנובנא, וועלכע זינגט קינסטלעריש און איז א ערשטקלאסיגער כח, און ווער שמועסט דאס יודישע ליעדעל „מיין יודישע מאמע" איז געווארען אויסגעפיהרט וואונדערבאר מיט אמת-יודישען חן, די אלע איבריגע נומערן זענען געווען זעהר בלאס און די געוועהנליכע רעווי-ארטיסטען וואס שפילען אין די קינא'ס מאכען עס נישט ערגער פון זיי.

איז טאקי דער עולם געבליבען ענטוישט און מיט רעכט זיי א נאמען געגעבען: באנדא-גראנדא...

ווארשאווער 17.

אין דער ווארשאווער גאס איז פערהאן א הויז, וואס טראגט דעם נומער 17. א הויז, וואו אלע הייזער אין דער זעלבער גאס, אבער ווען מען געהט אריין אין הויף און ווער שמועסט נאך א שבת פארנאכט זעהט מען דארט חדושים ונפלאות.

איך האב אזא שבת פארנאכט פערבלאנדזשעט אין דעם הויף ווארשאווער 17 און איך וועל אייך איבערגעבען עטליכע איינדריקען.

באלד ווי מען קומט אריין אין ערשטען הויף איז פערהאנען דאס ראספשער שטיבעל, זיצען יודען און פראווען שלוש-סעודות און דאס געזאנג פון בני היכלא, הערט זיך איבער'ן הויף. א טריט ווייטער געפונט זיך א לאקאל פון א חדר וואס ווערט בענוצט דורך זיי „פועלי אגודת ישראל" אלס זייער לאקאל און יעדען אווענד ווערט דארט געלערנט מיט די חברים גמרא און אנדערע למודים. שבת פארנאכט ווערט עס אבער אבגעגעבען פאר די „גוט שבת יודעלעך", וועלכע טיילען דארט ייערע פעקלעך, אביסעל ווייטער געפונט זיך דאס סטריקאווער שטיבעל, נעמען די חסידים ארויס א טיש מיט בענק אויפ'ן הויף און דארט הינטער'ן פרייען הימעל פראוועט מען שלוש סעודות און מען זינגט זמירות.

א יונגערמאן מיט א שעהן שטימעלע זינגט פיין א זמר'ל, א ידיד-נפש אדער א בני היכלא און דער עולם העלפט אונטער.

און עס מישען זיך צונויף די טענער פון די ראספשער חסידים, מיט די טענער פון די ארימע לייט, וואס קומען אבנעמען זייערע פארציעס פון די גוט-שבת-יודעלעך מיט די געזאנגאקארדען פון די סטריקאווער חסידים און דאס בילד ווערט פערפולקאמט דורך דער טונקעלקייט, וואס ווערט אלץ גרעסער און גרעסער, ווען די זון פערגעהט און עס קומט אן דער זמן מעריב.

כאראקטעריסטיש, אז אויפ'ן הויף וואוינען נישט קיין לאקאטארען, נאר דער קריסטליכער סטרוזש איז שוין געוואוינט צו דער אידיליע, אז זיי זיצען אויף דער שוועל פון זייער כאטע און הערען זיך צו צו דער יודישער מעלאנכאלישער מעלאדיע.

א זעהר איגטערעסאנט הויז איז דאס ווארשאווער 17.

לויתן.

דאס נייע מיטעל צו לינדערן דעם קריזיס אין פוילען.

די גרויסע אפשפאר-אקציע, וואס די רעגירונג האט מיט א צייט צוריק אונטערגענומען, איז אין דער ערשטער רייה בעשטאנען אין פערקלענערען די אדמיניסטראטיווע הוצאות פון אויסהאלטען דעם מלוכה-ארגאניזם. ס'זענען, ווי בעקאנט, רעדוצירט געווארען די בעאמטען-פענסיעס, נישט קוקענדיג אויף אלע פראטעסטען פון בעאמטענטום. אויף אזא אופן האט די רעגירונג איינגעשפארט א שעהנע עטליכע מיליאן זל.

דער זין פון דער דאזיגער אפשפאר-אקציע זאל זיין דער נייער פראיעקט פון א פעראורדנונג, וועלכע זאל שוין די טעג ערשיינען. צוליעב דער אריגינעלקייט פונ'ם געזעץ, וועלכער איז לויט זיין מהות א נייעס אין דער פוילישער געזעצגעבונג, איז כדאי זיך אבשטעלען גענויער דערויף.

ווי עס איז צו זעהן פון דאזיגען פראיעקט, וועלכער איז שוין, אגב אנגענומען געווארען דורכ'ן מיניסטעראנראט, איז די אינטענץ פון געזעצגעבער, צו שאפען יורידישע יסודות, כדי דורכצופיהרען א רעוויזיע אין די צו הויכע חודש-געהאלטען, וועלכע ס'בעקומען די מיטגלידער פון די פיהרענדיגע ארגאנען אין די גרויסע אונטערנעמונגען, אקציע-געזעלשאפטען א. א. בפרט אין די אונטערנעמונגען, וואו דער קאסע-צושטאנד ערלויבט שוין פון לאנג גישט אויף געשוואלענע פענסיעס, וועלכע די דירעקטארען, אדער אנדערע אנפיהרענדיגע פערזאנען האבען פאר זיך פעסטגעשטעלט. אין משך פון די לעצטע קריזיס-יאהרען, איז ניט איינמאל אויסגעקומען אזא אונטערנעמונג צו זינקען אלץ טיפער און טיפער.

אט דעם מין גרעסערע אונטערנעמונגען, וועלכע בויגען זיך פשוט אונטער דער משא פון די געוואלדיגע געהאלטען פון די פיהרענדיגע ארגאנען, וויל די רעגירונג קומען צו הילף און אויף א געזעצליכען וועג פערגרינגערען צו בעפרייען זיך פון דעם מין אפוטרופסים.

די הויך פון געהאלט פאר די פערוואלטונג-מיטגלידער און אויפזיכט-ראט מיטגלידער פון אקציען-געזעלשאפטען, געזעלש. מיט בעגרעניצטער אחריות א. אנד. אונטערנעמונגען, וועלכע טראגען א געזעלשאפטליכען כאראקטער, מאכט די נייע פעראורדנונג אפהענגיג פונ'ם פערדינסט און צאהלונג-קראפט פון דער אונטערנעהמונג, דערפון, צי איז דאס געשעפט נישט פערשולדיגט און האט נישט קיין פערלעגענע שטייער'ן ווי אויך פון דער הויך פון די צאהלונגען, וועלכע עס בעקומען די ארבייטער, וועלכע זענען אין דער אונטערנעהמונג בעשעפטיגט.

אויב אזא אונטערנעהמונג, ד. ה. זיין (פיהרענדיגער) ארגאן וועט אליין נישט אונטערנעהמען געהעריגע שריט, כדי צו פערקלענערען די געהאלטען, וועלכע שטייגען אריבער 2.500 זל. חודש'לעך, אדער 30.000 זל. יעהרליך, — ווייל נאר אט די געהאלטען איז די פעראר'זינונג נוגע,—דעמאלט קען ארויסטרעטען מיט אזא פארשלאג די פינאנץ-קאמער, אויב די דאזיגע אונטערנעהמונג איז צוריקגעשטאנען מיט שטייערן איבער א יאהר צייט, דאס גלייכען קען שטעלען אזא פארשלאג וועגען פערקלענערען די געהאלטען אויך דער ארבייט-מיניסטער אין פאל, ווען די אויסצאהלונגען פאר די ארבייטער ווערען אויפגעהאלטען איבער 30 טעג.

וואס האט בעוויזען די רעגירונגספערען אריינצודרינגען אין די פריוואטע אונטערנעהמונגען, כדי צו רעגולירען די אינעווייניגסטע פערהעלטנישען?

דער עקאנאמישער קריזיס האט לעצטענס א סך אונטערנעהמונגען דערבראכט צו א קאטאסטראפאלען מצב. נאכ'ן בעקענען זיך גענויער מיט די פערשידענע סיבות פון דער געשעפענער לאגע האבען זיך געווארפען אין די אויגען די אונגעהויער גרויסע אדמיניסטראציע הוצאות אונטער וועמענס משא די אונטערנעהמונגען האבען זיך ממש געבראכען. צוליב'ן פאלען פון פערדינסט, איז ביסלעכווייז אויפגעגעסען געווארען דער קאפיטאל. „נאדזארען" און באנקראטען זענען געווארען אנ'אפטע ערשיינונג, דאס פערקלענערען אבער די אדמיניסטראטיווע הוצאות איז געווען אונמעגליך, ווייל די געהאלטען פון די פיהרענדיגע ארגאנען האבען זיך אין זייער בעסטער טייל געשטיצט אויף געשלאסענע אפמאכען אויף א רייה יאהרען, וועלכע מ'האט נישט געקענט ברעכען.

דער איינציגער אויסוועג איז: שאפען געזעצליכע מעגליכקייטען מבטל צו מאכען די דאזיגע אפמאכען, און דאס איז די אויפגאבע פון נייעם געזעץ-פראיעקט.

דערביי ווערט אויך אנגעוויזען אויף א זעהר וויכטיגען מאמענט, מיט וועלכען די פראגע פון די דערמאנטע רעדוקציעס איז פערבונדען. דאס בעגרעניצען די אדמיניסטראציע-הוצאות אין די גרעסטע אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען וועלען נישט בלויז מעגליך מאכען די עקזיסטענץ פון די אונטערנעמונגען, אבער אויך געבען די מעגליכקייט פאר א ברייטערער ענטוויקלונג פון דער פראדוקציע. די ביז-איצטיגע פראדוקציע-הוצאות זענען געווען צו טייער און צוליב דער טייערקייט פון דער פוילישער פראדוקציע איז געווען כמעט אונמעגליך א קאנקורענץ-קאמף אויפ'ן אויסערליכען מארק.

מיט'ן פערבילינערן די פראדוקציע, דארף מען ערווארטען א פערגרעסערטע קאנסומציע אין לאנד גופא, וואו די נאכפראגע האט זיך לעצטענס פערקלענערט ביז א מינימום, און קודם-כל וועט אזא פרייזען פערביליגערונג געבען די מעגליכקייט דעם פוילישען עקספארט זיין קאנקורענץ פעהיג אויף די פוילישע אפזאץ-מערק.

אין ליכט פון אט די מאטיווען וואקסט אויס דער נייער געזעץ-פראיעקט צו א וויכטיגען זעלבסטשוץ-אקט, א פערהיטונג-מיטעל געגען א סכנה, וועלכע שטעהט פאר א סך אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען, און לסוף א שטויסקראפט צו א פערביליגטער פראדוקציע, אין וועלכער מיר נויטיגען זיך דאך זעהר שטארק.

מגר. י. ווארשאווסקי.

ביי אסטמע און הארץ-קראנקהייטען, ברוסט און לונגען-ליידען, סקראפולאזע און ראכיטיס, שילד-דריזען פערגרעסערונג און קראפבילדונג איז פון גרויסער וויכטיגקייט די רעגולירונג פון דער געדערם-טעטיגקייט דורכ'ן געברויך פון נאטירליכען ביטער-וואסער

Franciszka Józefa

צו אלע קרן קימת קאמיסיעס!

ח. ה.

און ווידער שטעהען מיר פאר דער צענטראלער אקציע פון די זומער-חדשים פאר דער כ' תמוז-אקציע. און אויב יעדעס יאהר ווענדען מיר זיך צו אייך איינצוארדנען די אקציען אין א ברייטען מאסשטאב, איז דאך אוודאי און אוודאי שטארק אונזער רוף וועגען דעם אין א שווער פינאנסיעל יאהר פאר'ן קרן קימת. אט וואס עס שרייבט אונז דאס הויפט-ביורא אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע: „אין די ערשטע 7 חדשים פון חיינטיגען יאהר זענען די הכנסות קלענער געווארען אין א גאנצער רייהע לענדער. דער דאזיגער דעפיציט האט צוגעברענגט דעם קק"ל צו א מצב, אין וועלכען ער האט זיך נאך קיינמאל נישט געפונען".

אבער טראץ די פינאנסיעלע שוועריגקייטען זעצט פאר דער קק"ל די אויסלייזונגס-ארבייט, נישט קוקענדיג אייף אלע אינערליכע און אויסערליכע שוועריגקייטען.

א חוץ אונזערע געלד-התחייבות'ן — שרייבט דאס הויפט-ביורא — מוזען מיר פארטזעצען אונזער טעטיגקייט ביים אויסקויפען דעם באדען. אזוי האבען מיר ערווארבען אין די לעצטע וואכען א זעהר וויכטיגען שטח באדען פאר 10.000 פונט אין דער נאהענט פון כפר סבא און מיר דארפען אויך ערפולען די איבריגע אויפגאבען פון קק"ל ביים ערווערבען פון באדען, דורך אויסטריקענען די זומפען א. א. וו.

אין די יעצטיגע שווערע צייטען — גיט צו דאס הויפט-ביורא אין זיין בריעף — ווענדען מיר זיך צו אייך מיט א דרינגענדען רוף זיך צו בענוצען מיט אלע מעגליכקייטען, וואס איהר פערמאגט, כדי צו דערגרייכען גרעסערע הכנסות אין אלע ארבייטס-צווייגען און אונז פערלייכטערען די שווערע פינאנסיעלע לאגע. אין דער ערשטער רייהע דארפט איהר אננעמען אלע מיטלען, כדי צו דערגרייכען און אויסצופיהרען די כ' תמוז-אקציע אין א ברייטען מאסשטאב און מאביליזירען אלע אקטיווע כחות פאר דער ציוניסטישער טעטיגקייט. אזוי ווי ביי אלע היי-יעהריגע אקציעס, וועט אויך די כ' תמוז-אקציע פערבונדען זיין מיט דעם דאפעלטען יובל פון חבת-ציון און קק"ל, און בפרט, אז די נאהענטסטע דאטע פאר כ' תמוז — י"ט תמוז איז דער טאג, ווען ס'איז פארגעקומען דאס גרעסטע געשעהעניש אין דער „חבת-ציון-בעוועגונג — דאס ארויסשטייגען פון די ערשטע בילויים אין יפו'ער פארט. דער געדענק-טאג פון הערצל'ן און דער עליה-טאג פון די בילויים וועלען פערבונדען ווערען אין געדאנק פון אונזערע חברים און וועלען שטארקען אונזערע מיטארבייטער, כדי צו פערגרעסערען די טעטיגקייט פון פאלק, פאר דער גאולה פון זיין לאנד און זיין אויפלעבונג".

מיר האלטען פאר איבריג צוצוגעבען נאך ווערטער צום רוף פון הויפט-ביורא. די פערשטארקונג און פערפעסטיגונג פון אונזער שטעלונג אין יעצטיגען מאמענט אין לאנד, פאדערט פון אונז אן אויסערגעוועהנליכע אנשטרענגונג און מיר רופען אייך, חברים, צו ערפילען די פאדערונגען פון הויפט-ביורא. „אין לך דבר העומד בפני הרצון", פלעגט שטענדיג זאגען דער פרעזידענט פון קרן קימת, מ. אוסישקין און ער האט בעוויזען בפועל דעם כח פון זיין שטארקען ווילען. מיר וועלען זיך אויך שטארקען און בעווייזען, אז טראץ דעם שווערען עקאנאמישען מצב, זענען מיר נאך בכח אדורכצופיהרען א ברייטע אקציע און פערגרעסערען די הכנסות פון קק"ל, כדי צו ערמעגליכען אונזער ליעבער אינסטיטוציע פאהטצוזעצען די אויסלייזונגס-ארבייט אהן שום הפסקה.

א) כ' תמוז פאלט היי-יאהר אויס אום זונטאג, וואס איז אמבעסטען מסוגל פאר אכזורות, עפענטליכע פערזאמלונגען, פאר אקאדעמיעס און געלד-זאמלונגען.

ב) י"ט תמוז — דער טאג פון אנקומען פון די בילויים קיין א"י — פאלט אויס אום שבת און ס'איז געוואונשען אויסצונוצען איהם פאר דער אקציע, צו ווידמען איהם פאר נדרים, האלטען רעדעס. אין וועלכע ס'זאל בעטאנט ווערען דער אינערליכער צוזאמענהאנג צווישעןביידע דאטען פון י"ט און כ' תמוז.

ג) כ' תמוז איז געווידמעט דער בעוועלדערונג-אקציע. די ארגאניזאציעס וואס פלאנצען זייערע אייגענע חורשות, זאמלען אין כ' תמוז פאר זייערע חורשות.

ד) כ' תמוז איז אויך דער „טאג פון קק"ל אין די זומער-קאלאניעס פון די יוגענד-ארגאניזאציעס". אונזערע מורשים דארפען קומען אין קאנטאקט מיט די ארגאניזאציעס און מיט די נאהענטע קאלאניע-לייטונגען וועגען דער ארגאניזירונג פון דער אקציע און אדורכפיהרען פון דער געלד-זאמלונג.

אלס זאמעל-מאטעריאל האבען מיר היי-יאהר אבגעדרוקט קינסטלערישע נאלעפקעס מיט הערצלס בילד, בעת ער שטעהט ביים רהיין בשעת דעם ערשטען קאנגרעס אין באזעל. די נאלעפקעס זענען אבגעדרוקט אין דריי פארבען און אין דריי פרייזען: צו 20, 50 גר. און 1 זל. א חוץ דעם ווערען אונזערע חברים אויפגעפאדערט צו זאמלען געלד פאר בוימער-פלאנצונגען.

איהר ווערט געבעטען, חברים, צוזוטרעטען תיכף צו דער ארגאניזאציע-ארבייט און צו בעשטעלען די צאהל מאטעריאל, וואס איז אייך נויטיג. אהן א בעשטעלונג וועט דאס מאטעריאל נישט ארויסגעשיקט ווערען.

טרעט צו צו דער ארבייט און האט ערפאלג!

הלשכה הארצית של הקק"ל

בפולין.

קאנפערענץ אין דער סטאראסטווע וועגען די פרעזידיום וואהלען.

ווי מיר האבען מיטגעטיילט אין פריגען נומער, האבען די פרעזידיום-וואהלען וואס זענען פארגעקומען פריגען דאנערשטאג נישט געבראכט צו קיין רעזולטאט, און די צווייטע וואהלען זענען בעשטימט געווארען אויף נעכטען דאנערשטאג.

מאנטאג פארמיטאג האבען אלע 12 פערוואלטונגס-מיטגלידער אויך די אויסגעוועהלטע פרעזעס און וויצע-פרעזעס פון קהלה-ראט בעקומען אויפפאדערונגען זיך צו שטעלען אין דער סטאראסטווא אויף מיטוואך 2 אזייגער מיטאג, דאביי איז אין די אויפפאדערונגען געווארען צוגעגעבען, אז אינפאלס פון נישט שטעלען זיך צו דער בעשטימטער שעה, וועט די בעטרעפענדע פערזאן בעשטראפט ווערען מיט 50 זל. און מען וועט איהם מיט געוואלד בהענגען אין סטאראסטווא.

צו דער בעשטימטער שעה זענען אלע גערופענע געקומען אין סטאראסטווא און זענען אויפגענומען געווארען דורכ'ן סטאראסטווא ה' קיהן ביי דער אנוועזענהייט פון וויצע-סטאראסטא ה' ביעלאווסקי און דעם רעפערענט ה' ניעוויאדאמסקי.

דער ה' סטאראסטא האט געהאלטען א קורצע רעדע פאר די פערזאמעלטע, און ער האט געטאדעלט דאס, וואס זינט ד וואהלען קומען פאר אין דער קהלה רייבונגען צווישען די פערשידענע ריכטונגען וואס עס פעראורזאכט, אז די קהלה איז ביז היינט נאך נישט קאנסטיטואירט און די פאלגען פון דעם שפיגלען זיך אב אויף דער קהלה-ווירטשאפט וועלכע ווערט פולשטענדיג רואינירט, די קהלה-פערוואלטונג פערנאכלעסיגט איהר ארבייט און פיהרט נישט קיין אינטענסיווע טעטיגקייט וואס זי דארף פיהרען.

ער מאכט דעריבער אויפמערקזאם און פאדערט פון די פערזאמעלטע אז אויף די מארגענדיגע (דאנערשטאג) וואהל-זיצונג זאלען ברענגען דעם געהעריגען רעזולטאט און וואס אלע אנוועזענדע דארפען זיך אומבעדינגט בעמיהען.

פרעזעס ה' גאלדשטיין האט געבעטען איהם צו ערטיילען דאס ווארט אויף די נויטיגע ערקלערונגען, עס האט אויך געבעטען א ווארט ה' ראזענבערג, אבער דער ה' סטאראסטא האט געענטפערט אז איצט איז נישט קיין צייט פאר דיסקוסיעס, ער האט זיי נאר געוואלט זאגען זיין שטעלונג, און ערשט נאכדעם ווי די קהלה וועט זיך האבען קאנסטיטואירט וועט ער זיי רופען אויף א לענגערער קאנפערענץ אויף וועלכער עס וועלען ברייטער ארומגערעדט ווערען די אויפגאבען און די פליכטען פון דער קהלה.

מיט דעם האט זיך געענדיגט די קאנפערענץ, וועלכע איז פארגעקומען זעהר שנעל, און די אנוועזענדע זענען זיך צוגאנגען.

ערקלערונג.

אויף דער אנפראגע פון א גאנצע רייהע קליענטען ווי אזוי מיר וועלען רעאגירען אויף דעם ערנידריגטען אינקאסע - טאריף ארויסגעגעבען פון דער באנק נייעם מארק 5, געפונען מיר פאר אונזער פליכט צו געבען פאר דער עפענטליכקייט פאלגענדע ערקלערונג.

מיט איייניגע וואכען צוריק האבען זיך געווענדעט 2 פארשטעהער פון דער באנק נייער מארק 4 צו די אונטען - אונטערגעשריבענע קאאפעראטיווע בענק מיט א פארשלאג צונויפצורופען אלע היגע בענק מיט'ן צוועק צו העכערן די פרייזען פאר אינקאסע, ווייל זיי געפונען דעם פרייז - אבצאהל פאר צו-נידריג.

דער דערמאנטער פארשלאג איז בעהאנדעלט געווארען אויף א בעראטונג פון די אונטען-אונטערגעשריבענע געזעלשאפטליכע קאאפעראטיווע בענק, וועלכע זענען געקומען צו א איינהייטליכען בעשלוס נישט צו נעמען אין אכט זייער פארשלאג צוליעב פאלגענדע טעמים:

מיר געהען ארויס פון שטאנדפונקט, אז פערשטענדיגען קענען מיר זיך נאר מיט אזעלכע בענק וואו מיר קענען האבען א געוויסען איבערבליק איבער זייער פינאנציעלען מצב, צוליעב דעם אבער וואס די באנק נייער מארק 4 פערעפענטליכט נישט איהרע בילאנסען און מיר ווייסען נישט:

1) וואס פאר א פאי-קאפיטאל זי בעזיצט.

2) די צאהל מיטגלידער, וועלכע טראגען די פעראנטווארטליכקייט פאר די אינקאסא-געבער.

3) די הויך פון איהר רעזערוו-קאפיטאל.

צוליעב דעם אויבענדערמאנטען האבען מיר בעשלאסען זייער פארשלאג וועגען א געמיינזאמער בעראטונג נישט אנצוגעמען.

אלס תשובה אויף אונזער שטעלונג האט די באנק נייער מארק 4 ארויסגעגעבען א צענניק מיט נאך מעהר ערנידריגטע פרייזען.

וואסערע רעזולטאט עס וועט דערפון זיין לאזען מיר איבער דער צוקונפט.

טשענסטאכאווער באנק ספולדזיעלטשי אין טשענסטאכאוו ג. מ. ב. ה.
פאבריקאנטען און סוחרים-באנק " "
קאאפעראטיווע האנדווערקער-באנק " "

די פארטזעצונג פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון האנדווערקער - פערבאנד

זונטאג איז אין האנדווערקער-פערבאנד פארגעקומען דער המשך פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג, וואס האט זיך אנגעהויבען די פערגאנגענע וואך זונטאג.

די פערזאמלונג איז גערופען געווארען בכדי ארומצורעדען די שווערע עקאנאמישע לאגע פונ'ם יודישען האנדווערקערטום, ווי אויך די פינאנסיעלע לאגע פונ'ם פערבאנד.

דעם פארזיץ האט ווייטער געפיהרט ה' לעווקאוויטש.

בעת די דיסקוסיעס האט זיך געהערט דער וועה-געשריי פונ'ם יודישען בעל-מלאכה, וועלכער פערליהרט דעם באדען אונטער די פיס. די שווערע לאגע פון בעל-מלאכה פיהרט צו א אונגעזונטע קאנקורענץ צווישען די בעלי-מלאכות גופא. דאס לעצטע דערפיהרט די האנדווערקער - מאסען צו נויט און זיי ווערען א ווערקצייג ביים סוחר. וועלכער נוצט איהם אויס.

די פערוואלטונג פון די האנדווערקער האט אויך אויסצושטעהן פון די צעכען, וועלכע דערלאזען נישט דעם

קליינינקייטען.

קרח שפקח היה.

געוואלד געשריגען, יודישע פרנסים און דאזארעס, איהר זענט דאך די אויסדערוועהלטע פון פאלק, דאס שיינדעל פון אונזער עדה, אונזערע זקנים און חכמים, טא פארוואס האט איהר דערלאזט צו אזא כאאס, צו אזא ווירוואר מיט אזעלכע מחלוקות?

געוואלט! פארוואס האט איהר אריינגעפיהרט אין דער יודישער עדה אזא מחלוקה און דער עיקר, וואס יעדער האלט זיך פאר'ן צדיק און אויפ'ן געגנער שרייט ער קרח.

זאג איך: קורחים, שפקחים היה מה ראו לשטות זה.

איי, איהר וועט מיר ענטפערן, אז איהר פיהרט א מחלוקה לשם שמים? זאל אייך גלויבען ווער עס וויל. מעגליך, אז אין תחילת האט איהר דאס אין זינען געהאט, אבער שפעטער — שפעטער... און נאכאמאל פרעגט זיך די פראגע:

קרח שפקח היה...

זיי בעלעקען זיך.

אין טשענסטאכאוו איז די וואך געווען סטאניעווסקי'ס צירק.

די ליבהאבער פון צירק האבען אבער ליידער נישט געהאט קיין געלד אויף בילעטען, זענען זיי געשטאנען פון דרויסען און ביי יעדען מאל ווי עס האט זיך דערהערט אפלאדיסמענטען האבען זיי זיך פאר גרויס ענטציקונג בעלעקט...

פאר'ן צירק זענען אויך געשטאנען פערשידענע סוחרים מיט פערטיל-קילאדיגע פעקלעך טרושקאווקעס, האט פון די דאזיגע פאפירענע בייטלען אראבגעטראפט דאס זאפט פון די טרושקאווקעס, האבען די חברה אונטערגעהאלטען די הענד און שפעטער אבגעלעקט די פינגער.

א טרויריג אבער א פאקטיש בילד'ל.

זיי קענען נישט אדורכקומען צווישען זיך.

אין דער יאטקע גאס איז פערהאנען א שוהל, וואס רופט זיך שטשעקאטשינער שוהל.

דאווענען דארט יודען מכמה יאהרען און אלץ איז געגאנגען כשורה.

איז אבער אויסגעבראכען דער קריזיס און אויך די שוהל האט דערפיהלט, אז עס איז א שלעכטע צייט, זענען זיי שולדיג געבליבען א ביסעל דירה געלד און נאך אנדערע שולדען. וואס טהוט מען, האבען זיי געלאזט שטעלען א מודעה אין דער צייטונג (ביי אונז געווען געדריקט) אז זיי זוכען א חברה אדער א מנין, וואס זאל מיט זיי מאכען שותפות און צוזאמען טראגען דעם עול הפרנסה.

צי עס האבען זיך געוואנדען חברות ווייס איך נישט, נאר אז די חברה מלבוש ערומים האט זיך געוואנדען און עס איז פון דעם גאהר נישט געווארען האט מען מיר יא דערצעהלט.

אין דער שוהל דאווענען עטליכע מיטגלידער פון דער חברה מלבושי-ערומים, האבען זיי געוואלט ארויסראטעווען די שוהל פון קריזיס, נאר בתנאי, אז די שוהל וועט אנגערופען ווערען מיט'ן נאמען „מלבוש ערומים". די זאך האט שוין געהאלטען ביים פערענדיגט ווערען, נאר אין דער לעצטער מינוט האבען די שוהל - לייט חרטה געטענה'ט.

קומען דארט פאר יעדען שבת ביים דאווענען מחלוקות פון די אנהענגער און געגנער פון מלבוש ערומים. קיינער וויל נישט מוותר זיין אויפ'ן נאמען, ווארום די שטשעקאטשינער מתפללים זאגען, אז זיי זענען נישט נאקעט, אז מען זאל זיי דארפען בעקליידען, זיי זענען שוין אפילו געווען אין ראבינאט אויף א דין - תורה און מען האט זיי געוואלט געבען גאר א נייעם נאמען, ווילען ווידער נישט די מלבוש-ערומים-אנהענגער.

מיט איין ווארט: עס איז נעביך א חרפה צו זאגען, אז זיי קענען צווישען זיך נישט אדורכקומען...

הויזנער האט זיך דערהאלטען...

דאס איז געווען אויף דער פארטזעצונג פון דער אלגעמיינער האנדווערקער-פערזאמלונג. פון די רעדנער האט זיך געשיט פעך און שוועבעל. זיי האבען בעוויינט זייער ביטערען גורל און געזוכט אן אויסוועג.

כאראקטעריסטיש איז די רעדע פון איין האנדווערקער, וועלכער האט די לאגע פון האנדווערקער-פערבאנד געגליכען צו הויזנער'ן. הויזנער דער פליהער האט מיט זיין פליה-אפאראט געוואלט אריבער דעם אקעאן און איז אראבגעפאלען אין ים אריין און 6 טעג האט ער געשוועבט צווישען טויט און לעבען און פינדעסטוועגן האט ער אדורכגעהאלטען. מיר, האנדווערקער, וועלען אויך אדורכשווימען דעם אקעאן פון לעבען. מיר זענען אבער אריינגעפאלען אין ים, וואו מיר ווערען געשליידערט פון די כוואליעס. אט ווערען מיר דערטרינקען, מיר מוזען אבער דאך איבערהאלטען און מיר וועלען אויסהאלטען.

דאן בעקלאגט זיך איינער א צוקערבעקער, אז דער צעך לאזט איהם נישט צו צום פאך און מען שיקאנירט איהם. דא ווייזט זיך בולט ארויס, אז עטליכע צעך-מייסטערס ווי למשל פון די צוקערניקעס, פיהרען דיקטאטאריש די ממשלה אין זייער צעך. די פערזאמלונג האט געשטעמפעלט די שלעכטע האנדלונג פון דעם מיסטוש און בעשלאסען דעם ארימען האנדווערקער ארויסצוגעבען זיין האנדווערקער-קארטע.

דאן איז נאך כאראקטעריסטיש די רעדע פון א צעך-מיסטוש, פון דעם אלטען גרייז-גרויען הערצקע, וועלכער האט געטאדעלט די האנדלונג פון די אזוי-גערופענע מושלים און זיי געשיקט אין ים אריין, דארט וואו די שווייצער-פליהער ווערען פערפאלען...

דער עיקר איז, אז מען האט גערעדט און גערעדט און עס איז געבליבען ביים אלטען. די אלטע פערוואלטונג בלייבט אזוי ווי געווען, אלא וואס דען, מען מוז זיך נעמען צו פרישע ארבייט, צו נייע כחות און אזוי ווי הויזנער האט געקעמפט מיט די שטורעמדיגע כוואליעס פון ים און ער האט זיך נישט געוואלט אונטערגעבען, אזוי וועלען אויך די יודישע האנדווערקער קעמפען און קעמפען און סוף כל סוף צושווימען צום ברעג.

איז דאס באמת מיסברויך?

לעצטענס זענען די בלימעל-טעג געווארען שוין אזוי פאפולער אז קיינעם אינטערעסירט שוין נישט א קוק צו טהון ווער עס ארדענט איין די גאסען-זאמלונגען.

מען האט מיך אבער אויפמערקזאם געמאכט אויף א בלימעל-זאמלונג, וואס האט נישט געדארפט פארקומען, נעמליך א בלימעל - טאג פאר סקויטען, וועלכע ווילען פאהרען אויף א זומער-קאלאניע.

דאכט זיך, אז קיינער האט נישט געגען דעם, אז סקויטען זאלען פאהרען אויף א קאלאניע, אבער אויף דעם צוועק איינארדנען א בלימעל-טאג ווייס איך נישט צי דאס איז אזוי נויטיג.

כ'ווייס, מען ארדענט איין בלימעלטעג פאר ארימע קינדער, אז זיי זאלען קענען געניסען פון זומער-קאלאניעס, דאס טהוט דער „טאז", „דאבראטשיננאשטש", אבער וואס איז דאס אזוינס די סקויטען, וואס ארדנען זיך איין א בלימעל-טאג?

מיט אזאלכע טענות און זאגאר עטליכע בריעף אין רעדאקציע האבען מיר דערהאלטען וועגען דאזיגען בלימעל-טאג.

זיי רופען עס אן מיסברויכען, אז זיי מיסברויכען מיט'ן צוטרוי און גלייכצייטיג מיט'ן געדולד פון עולם.

מיר ווייסען נישט וועגען דעם ענין וואס צו זאגען, מיר פרעגען נאר: צי איז דאס באמת א מיסברויך?

סמאל

יונגען בעל-מלאכה צו צו דער ארבייט דורך פערשידענע שיקאנען.

עס איז בעשלאסען געווארען צו שאפען א ראט, וואס זאל זיך פערנעמען מיט דער פראפעסיאנעלער אויפקלערונגס-ארבייט צווישען די האנדווערקער.

די אלגעמיינע פערזאמלונג האט אויך בעשלאסען נישט צו ענדערען דעם פערוואלטונגס-צוזאמענשטעל, נור בעלאסטען די צעכען, אז זיי זאלען ענערגיש אויפמאנען די פערלעגענע מיטגלידס-אבצאהלונגען און אויך רעגולער איינקאסירען די לויפענדע התחייבות'ן פון די מיטגלידער לגבי זייער פעראיין.

צום סוף דאנקט די פערזאמלונג דעם פארזיצער ה' יעקב לעווקאוויטש פאר גוט אדורכפיהרען די אלגעמיינע פערזאמלונג.

ווער האט געענדיגט און בעקומען דיפלאמען איז דער האנדווערקער-שולע?

אין דער היגער יודישער האנדווערקער-שולע האבען אין פערגאנגענעם שול-יאהר געענדיגט און בעקומען דיפלאמען פאלגענדע שילער.

אין דער שלאסעריי-אבטיילונג: צעלניק לייב (טשענסט.), געלבארד אברהם (פלאוונא), גוטערמאן מאיר (טשענסט.), קורלאנד לעאן (ראקאוו), קאשטשינסקי פראנצישעק (טש.), קערקאווסקי יוסף (מישקאוו), ליס סטאניסלאוו, נוסבוים ישראל, שעניאווסקי מיעטשיסלאוו (טש) זייגענבויער יוזעף (פשיסטאן), פאלעטשינסקי סטעפאן (גנאשין).

אין דער עלעקטראטעכנישער אבטיילונג: גאלדבערג האמעל, ליס קאזשימיעזש (טשענסט), יארעצקי אברהם (קאליש.

אין דער טישלער-אבטיילונג: וויגאדזקי לייב (זאוויערטשע).

אין צענטער
פון נייעם מארק
איז איבערצוגעבען אהן אבטרעט-געלד
א האלב געוועלב,
ווי אויך א שטוב דערנעבען מיט
א בעזונדערן איינגאנג.
עווענטועל נעם איך אהן סחורות אויף
קאמיס געגען גאראנטיע.
אפערטען אין רעד. פאר: „סוב א 100".

פייערליכער סיום פון די שילער פון דערגענצונגס-קורסען ביי דער האנדווערקער-שולע.

פערגאנגענעם זונטאג איז אין לאקאל פון דער האנדווערקער-שולע פארגעקומען דאס פונאנדערטיילען די דיפלאמען די אבסאלווענטען פון די דערגענצונגס-קורסען.

צו דער פייערונג איז געקומען די פערוואלטונג פון די אווענד - קורסען, פערטרעטער פון יק"א, פארשטעהער פון דער קהלה, די לעהרערשאפט און איינגעלאדענע געסט.

דיר. ה' פשיסוסקער עפענט די פייערונג און ערקלערט, אז היי-יאהר האבען געענדיגט די קורסען 33 שילער, וועלכע בעקומען דיפלאמען.

אין קורצע אבער שטארקע ווערטער שילדערט ער די לאגע פון יודישען בעל-מלאכה. דאס לעבען איז א קאמף און צו דעם דאזיגען קאמף דארף מען זיך צוגרייטען. איהר האט דא ביי אונז גענומען אביסעל לעהרע, איהר דארפט זיך אבער נישט בעגניגענען מיט דעם בלויז, נאר ווייטער שמידען אייער צוקונפט.

ער ווינשט זיי ערפאלג אין זייער ווייטערדיגען לעבען.

עס בעגריסען די שילער: פרעזעס מיטלער, ד"ר גייסלער, א. דזיאלאווסקי, פרוי אינזש. דאווידאוויטש, יוסל גאלדבערג, ש. פראנק, שומאכער און פרעזעס ה' ש. גאלדשטיין.

עס ענטפערט אב א שילער, וועלכער דאנקט די פערוואלטונג פון די אווענד-קורסען, יק"א, דעם דירעקטאר פשיסוסקער, לעהרער-פערסאנאל, סעקרעטאר אבע ווינער, ווי אויך אלע געסט.

פאלגענדע שילער בעקומען דאן דיפלאמען: אייזענבערג, איזראעלאוויטש, איילענבערג, ביאליק, בראנדעס, בענדעס, בראון, גאטליב, געלבהאוער, גרויער, דזיאבע, הערשליקאוויטש, וואלקאוויטש, ווינדמאן, וואלבערג, וועקסלער, וואלקאוויטש, זיידבערג, זילבערבערג, מערין, מיכאלסקי, ניימאן, סוקעניק, שליוועקא, שילדהויז, שאיא, פיטעל, קאפלאוויטש א"א.

דיר. פשיסוסקער געזעגענט נאכאמאל די שילער און מיט דעם ווערט די פייערונג געענדיגט.

דאס פונאנדערטיילען די דיפלאמען פאר מיידלעך, וואס האבען געענדיגט די דערגענצונגס-קורסען.

פערגאנגענעם זונטאג איז אין לאקאל פון דער פאוושעכנער שולע ווילסאן 18, פארגעקומען דאס פונאנדערטיילען די דיפלאמען פאר די מיידלעך, וואס האבען געענדיגט די דערגענצונגס-קורסען.

צו דער פייערונג זענען געקומען אויסער אלע לעהרער אויך די פארשטעהער פון יק"א פרוי אינזש. דאווידאוויטש און ה' ווילהעלם זשעריקער.

די לייטערין פון די קורסען פרל. אבנער, גיט איבער א בעריכט פון דער ארבייט און גלייכצייטיג ווייזט זי אן אויף די נוצען און תכלית פון די דאזיגע קורסען פאר די יודישע מיידלעך, וועלכע לערנען זיך א פאך און צוזאמען מיט דער מלאכה בעקומען זיי אלגעמיינע בילדונג.

פרוי אינזש. דאווידאוויטש בעגריסט אין נאמען פון דער געזעלשאפט יק"א און דערביי ווינשט זי ערפאלג די שילערינס אין זייער ווייטערדיגער ארבייט.

עטליכע שילערינס ענטפערן אב און דאנקען די לעהרער, דער פערוואלטונג, דער געזעלשאפט יק"א, ווי אויך דער לייטערין פרל. אבנער, פאר זייער מיה און אנשטרענגונג.

לויט די איניציאטיוו פון פרוי דאווידאוויטש ווערט געשאפען ביי די קורסען א זעלבסטהילף-קאסע און אויף דעם צוועק גיט זי די ערשטע 5 זל., ה' וו. זשעריקער גיט 10 זל. און די לייטערין פרל. אבנער 3 זל.

דאן ווערען צוטיילט די דיפלאמען פאר עטליכע צוואנציג שילערינס.

די פייערונג האט געמאכט אויף אלעמען א גוטען איינדרוק.

א שאכיסטען-טורנע.

מארגען, שבת, דעם 9 ז. ח. 5 א זייגער נאכמיטאג וועט אין זאל פון „איראן", אלעע קאשטשושקי 16, פארקומען א גרויסער סימולטאן-שאך-טורנע מיט'ן אנטייל פון מייסטער פאולין פרידמאן. פון פוילען

פאר מיטגלידער איז דער איינגאנג פריי.

די אנטיילנעמער אין שפילען דארפען זיך פריהער מעלדען אין דער קאנצעלאריע פון שאכיסטען-קלוב.

דער דאזיגער שאך - טורנע האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

נישט אזוי לייכט אנגעקומען דעם שטייער-אמט צו רעקווירירען אן אויטאבוס.

דינסטאג איז דער בעאמטער פון 3-טען שטייער-אמט רעפ. קאזלאווסקי געקומען צוזאמען מיט א סעקוועסטראטאר אויף דער אויטאבוסען - סטאציע (ווילסאן-גאס), כדי צו פערנעמען אן אויטאבוס, וועלכער קורסירט אויף דער שטרעקע טשענסטאכאוו—סאסנאוויץ, און וועמעס אייגענטימער זענען שולדיג דעם מלוכה-אוצר 14 טויזענד זלאטעס שטייערן.

באלד אבער האט זיך ארויסגעוויזען, אז מיט'ן דאזיגען ענין געהט נישט אזוי גלאטיג, ווייל מצד די פעראינטערעסירטע צדדים איז אימפראוויזירט געווארען א ווידערשטאנד און תיכף האט אויך דער מאטאר פון אויטאבוס אויפגעהערט צו פונקציאנירען, אזוי אז מען האט איהם נישט געקענט אוועקפיהרען אין שטייער-אמט אריין.

ערשט ווען דער רעפערענט האט ערקלערט, אז צוליעב דעם ארגאניזירטען סאבאטאזש, וועט ער געצווינגען זיין ווענען דעם זיך צו ווענדען צו דער פראקוראטור, האט ערשט איין אויטאבוסען-אייגענטימער געלאזט איהם אין בעוועגונג, און באלד איז דער אויטאבוס צוגענומען געווארען דורכ'ן שטייער-אמט.

פון ספארט.

פון יוד. טורן-און ספארט-פעראיין.

דעם פערגאנגענעם שבת און זונטאג האט די ספארט-שפילען סעקציע ערציעלט פאלגענדע רעזולטאטען: פריינדשאפטס-שפיעל י. ט. ס. פ.2 — סאקול (ראקוב) 10:27, י. ט. ס. פ.1 — סאקול 19:7. מייסטערשאפטס - מעטשען: נעץ-באל י. ט. ס. פ. — „וויקטאריא" 30:22, קארב - באל י. ט. ס. פ. — „וויקטאריא" 39:9. דאמען נעץ-באל י. ט. ס. פ.— „וויקטאריא" 18:29.

דערמיט זענען די דאמען מייסטערשאפטען אין קארב און נעץ-באל פערענדיגט געווארען. דאס ערשטע ארט האט פערנומען דער יודישער טורן-און ספארט-פעראיין, נישט פערשפילענדיג קיין איין מעטש. דאס צווייטע ארט האט בעקומען „בריגאדא" און דאס דריטע „וויקטאריא".

די רעפרעזענטאטיווע מאנשאפט, וועלכע בעשטעהט פון: פרל. שטאיער, קארנבראט, נירענבערג, קאנגרעצקא דיאמענט, שלעזינגער, און דזיאלאווסקא שפילען אין קורצען אין קראקע מיט די מייסטער פון קראקאווער און כזשאנאווער קלאס „ב", וועגען איבערגעהן אין קלאס „א".

דעם קומענדען זונטאג שפילט די מענעך מאנשאפט מייסטערשאפטס-מעטשען געגען „ווארטא" אין קארב און נעץ-באל.

דעם 16 ד. ח. שפילען די דאמען געגען „וויקטאריא" דעם ערשטען מייסטערשאפטס-מעטש אין „האזענא" (אן'-ארט פוטבאל פאר דאמען, גאר געשפילט מיט די הענד).

מארגען שבת האלב 3 נ. מ. אויפ'ן ספארט-פלאץ פון 27 פ. פ. נעמען אנטייל די 30 געמאלדענע מיטגלידער און מיטגלידערינס וועגען „פ. א. ס." (פאנסטוואווא אזנאקא ספארטאווא).

דער פארגעזעהענער לייכטאטלעטישער מעטש, דעם 17 ד. ח. מיט דעם קעניגסהוט ר „מכבי", וועט נישט פארקומען צוליעב דעם וואס דער ספארט-פלאץ פון 27 פ. פ. איז אין דעם טערמין פערנומען דעורכ'ן „פ. א. ס.".

א שיינע מתנה פון אנ'אמעריקאנער פאר ארבייטער-קינדער.

דער טשענסטאכאווער לאנדסמאן פון אמעריקא, ה' הערי וויען, וועלכער ווײלט איצט אין טשענסטאכאוו, איז אויף דער איינלאדונג פון די פרץ-קינדערהיימען און פאלקס-שולען, געוועזען צו-גאסט אין די שולען די פויריגע וואך צוזאמען מיט זיין היגער פאמיליע אויף א יום-טוב צום פערענדיגען דאס שול-יאהר.

ה' וויען האט זיך, צוו. אנדערע אויך פעראינטערעסירט מיט די לעבענס-בעדינגונגען פון די קינדער אין דער היים. אזוי ווי ער האט גראד געטראפען א טייל קינדער אינגאנצען אהן שיך, האט ער אויפ'ן ארט דעקלארירט פון זיין זייט צו געבען 50 פאר שיכלעך פאר די ארימסטע קינדער פון די פרץ-שולען.

ה' וויען איז איינער פון די איבערגעבענסטע פריינד און טהוער פאר די ארבייטער - קינדער פון דער אלטער היים-שטאדט און האט שטענדיג אויפ'ן בעסטען אופן געשטיצט מיט געלד און די ארבייט פון טשענסטאכאווער רעליעף און לײדיס - עקזעקוטיווע אין ניו-יארק פאר די קינדערהיימען אין טשענסטאכאוו. ער האט אויך פיעל מיטגעהאלפען ביים אויפשטעלען דאס הויז און ביים אויפהאלטען די שולען ביז'ן היינטיגען טאג.

די פרעזידיום-וואהלען צו דער קהלה-פערוואלטונג ווידער אבגעלייגט.

נעכטען איז פארגעקומען די זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג, כדי אויסצוּוועהלען דעם פרעזעס.

נאכדעם ווי עס ווערט געלעזען דער פראטאקאל קומט פאר א מיינונגס-אויסטויש צווישען ה' וו. זשעריקער מיט'ן פרעזעס ה' גאלדשטיין וועגען פראטאקאל.

ה' דזיאלאוויטש טראגט אריין א פארשלאג, אז היות ווי נאך דער קאנפערענץ ביים סטאראסטע, וועלכער האט געבעטען די דאזארעס, אז די יעצטיגע וואהלען זאלען ענדליך געבען דעם געהעריגען רעזולטאט און היות ווי די פראקציעס האבען זיך נאך נישט פערשטענדיגט וועגען ערלעדיגען די פרעזידיום-וואהלען בעט ער אז מען זאל אבלייגען די זיצונג אויף א אנדערן טאג.

מיט א מעהרהייט שטימען ווערט בעשלאסען אבצולייגען די זיצונג אויף קומענדען מיטוואך.

Szkoła Rzemieślniczo - Przemysłowa dla Żydów

w Częstochowie, Garncarska 8

zawiadamia, że przyjmuje zapisy z dniem 15 maja do oddziałów ślusarsko-mech., stolarskiego i elektrotechn.

Zgłoszenia przyjmuje kancelarja w godz. od 9-ej do 2-ej.

צו אלע קליינהענדלער און לאקאטארען!

דעם קריזיס, וועלכער נעמט ארום גאנץ אייראפא און אויך פוילען פערגרעסערט זיך פון טאג צו טאג אזוי אין דער פאבריקאציע, ווי אויך אין האנדעל. דאס פערקלענערן זיך פון די הכנסות און לויהנען, דאס פערבילי-גערען פון די לעבענס-מיטלען האט בעוואויגען די צענטראלע פון לאקאטארען-פעראיין אין פוילען אויפצונעהמען די פון ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט געהערטע אקציע וועגען פערביליגערען דאס דירה-געלד אזוי אין די אלטע, ווי אין די נייע הייזער.

בכדי דער אקציע צו פערזיכערען א געהעריגען ערפאלג, האט די צענטראלע פון לאקאטארען-פעראיין אין פוילען זיך פערשטענדיגט מיט'ן צענטראלען קליינהענדלער-פערבאנד אין פוילען אום געמיינזאם איבערצוגעבען א מעמאריאל אין דעם ענין דעם ה' פרעזידענט פון דער פוילישער רעפובליק.

דער צענטראלער קליינהענדלער-פערבאנד האט זיך געוואנדען צו זיין אבטיילונג אין טשענסטאכאוו (אלעע 8) מיט א פאדערונג צו זאמלען א וואס גרעסערע צאהל אונטערשריפטען, וועלכע וועלען בייגעלעגט ווערען צו דעם מעמאריאל, ווייל נור דער אלגעמיינער פראטעסט פון פלל קען מיטווירקען, אז דאס דירה-געלד זאל אין דער יעצטיגער קאטאסטראפאלער צייט פערקלענערט ווערען.

דעריבער פאדערן מיר אויף אלע קליינהענדלער-מיטגלידער און נישט-מיטגלידער צו קומען מאסענווייז אין לאקאל פון פעראיין (אלעע 8) יעדען טאג פון האלב 9 ביז 10 אווענד, כדי דעם פראטעסט אונטערצושרייבען.

פערוואלטונג פון צענטראלען קליינהענדלער-פערבאנד
אין פוילען, אבטיילונג אין טשענסטאכאוו.

טאבאק-געשעפטען אין אלע ערטער אין פוילען

בערך אין 45 טויזענד שטעדטלעך און דערפער אין פוילען זענען נישטא קיין טאבאק-געשעפטען און דעריבער מוז די בעפעלקערונג אין יענע ערטער צאהלען א העכערן פרייז פאר די טאבאק-אויסארבייטונגען, וועלכע מען מוז ברענגען פון די שכנות'דיגע שטעדט און שטעדטלעך.

ווי מיר ווערען געוואויר האט דאס פינאנץ.מיניסטעריום בעשלאסען אקעגענצוקומען די ווענדונגען פון די פעראינטערעסירטע בירגער און ארויסצוגעבען פון איצט אן ערלויבענישען אויף צו עפענען טאבאק-געשעפטען אין די אלע ערטער, וואו עס זענען ביז-איצט אזעלכע געשעפטען נישטא.

מיט די טאבאק - אויסארבייטונגען וועט דארט מעגען האנדלען יעדער, אפילו אהן א פאטענט אויפ'ן יאהר 1932. אין די דערפער, וואו ס'וועלען קיין ספעציעלע לאקאלען דערויף נישט זיין, וועט דער פערקויף קענען פארקומען אין כאטעס. עס וועט נאר מוזען זיין א ספעציעל ארט וואו די אויסארבייטונגען זאלען זיין בעהאלטען.

די אלע, וועלכע וועלען בכלל בעקומען קאנצעסיעס אויף פערקויפען טאבאק-אויסארבייטונגען פון 1 יולי ביז סוף יאהר, וועלען קיין פאטענטען פאר'ן יאהר 1932 נישט דארפען אויסקויפען. נאטירליך רעדט זיך דא וועגען א פאל, ווען א חוץ טאבאק-אויסארבייטונגען און ספעציעלע רויכער-ארטיקלען וועט מען גארנישט מעהר פערקויפען.

די פערקויפער, וועלכע וועלען אין משך פון האלבען יאהר נישט האבען מעהר פערדינט ווי צו 30 זל. א חודש וועלען אויך אויפ'ן יאהר 1933 נישט דארפען אויסקויפען קיין פאטענטען.

ביטעס וועגען ערלויבען פערקויפען טאבאק - אויסארבייטונגען אין די ערטער וואו ס'איז ביז-איצט אזעלכע געשעפטען נישט געווען, קענען אריינגעטראגען ווערען אין די נאהנטסטע שטייער - אמטען. קיין שום אבצאהל ווערט דערביי נישט געפאדערט.

„Grand-Kino"
קאשטשושקי גאס.
לעצטער סעאנס 9.40 אוו.
קרזעסלא 1 זלאטי.

צום לעצטען מאל! פילם פונ'ם לעבען פון די זעלנער בשעת דער וועלט-מלחמה.
„MARJANNA"!
מיט מאריאן דאוויס און זשארזש באקסטער אין די הויפט-ראלען.
אויף דער סצענע א נייע רעוויו מיט די ניי-אנגאזשירטע ארטיסטען
האלינא ראפאצקא, מ. פוכאלסקא, סטאניסלאוו ביעלסקי, יוזעף סלאווסקי און זארעטצקי-באלעט.

Teatr „ODEON"
אלעע 27.
לעצטער סעאנס 10 אווענד.
אויפ'ן 1 סעאנס קרזעסלא 80 גר.

נאר שבת דעם 9 און זונטאג דעם 10 יולי
קאנצערט-אנסאמבל פאלולי, נינא פאלאק, ס. וואלינסקי
אין געזעגנונגס - אווענד: PRZYJDŹCIE SIĘ Z NAMI POŻEGNAĆ.
אויפ'ן עקראן הערליכער פעקס-פילם
NA ŚLISKIEJ DRODZE
זיטען-דראמא.
שבת און זונטאג 12 א זייגער, מיטאג-סעאנסען. קרזעסלא 49 גר.

Redaktor: Izrael Płockier | Wydawcy: B. Bocian i I. Płockier | Druk. B. Bocian, Aleja 5